

ADEDE
SEARCH & RECOVERY

2018

ARCHEOLOGIE NOTA

Zwevezelestraat te Lichtervelde (West-Vlaanderen)

ADEDE Archeologisch Rapport 370

Devalckeneer Lynn

Janssens David

Van Wetter Sebastien

ADEDE ARCHEOLOGISCH RAPPORT 370

Archeologienota Zwevezelestraat te Lichtervelde (West- Vlaanderen).

DEVALCKENEER LYNN, JANSSENS DAVID, VAN WETTER
SEBASTIEN

Colofon

Uitgever	ADEDE bvba
Jaar van uitgave	2018
Plaats van uitgave	Gent
Redactie	Simon Claeys & David Janssens
ISSN	2033-6810

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van ADEDE bvba. ADEDE bvba is niet aansprakelijk voor eventuele schade voortvloeiend uit diens adviezen.

Inhoudsopgave

1	Administratieve fiche	- 5 -
2	Bureauonderzoek	- 10 -
2.1	Archeologische voorkennis	- 10 -
2.2	Aanleiding van het onderzoek.....	- 10 -
2.3	Doel van het onderzoek	- 10 -
2.4	Huidige situatie projectgebied	- 11 -
2.5	Beschrijving geplande werken.....	- 11 -
2.6	Randvoorwaarden	- 11 -
2.7	Werkwijze	- 12 -
3	Assessmentrapport.....	- 15 -
3.1	Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied.....	- 15 -
3.2	Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied	- 18 -
3.2.1	Tertiair geologisch	- 18 -
3.2.2	Quartaire geologisch	- 19 -
3.2.3	Bodem	- 20 -
3.2.3.1	Bodemtypekaart.....	- 20 -
3.2.3.2	Potentiële bodemerosie	- 22 -
3.2.3.3	Erosiegevoeligheid.....	- 23 -
3.2.3.4	Landgebruik	- 24 -
3.2.3.5	Gewestplan.....	- 25 -
3.3	Landschappelijk bodemonderzoek.....	- 27 -
3.3.1	Doel van het landschappelijk bodemonderzoek	- 27 -
3.3.2	Beschrijving boorpunten	- 28 -
3.3.3	Resultaten.....	- 32 -
3.4	Historische situering van het onderzoeksgebied	- 33 -
3.4.1	Algemene historische situering	- 33 -
3.4.2	Historisch kaartmateriaal	- 34 -
3.4.2.1	Fricx-kaarten (1712)	- 34 -
3.4.2.2	Kaart van Ferraris (1771 – 1778)	- 35 -
3.4.2.3	Atlas der Buurtwegen (1840)	- 37 -
3.4.2.4	Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)	- 38 -

3.4.2.5	Kaart van Popp (1842 – 1879)	- 39 -
3.5	Archeologische situering van het projectgebied.....	- 45 -
3.5.1	Archeologienota's in de omgeving	- 45 -
3.5.1.1	Archeologienota's in de omgeving.....	- 45 -
3.5.1.2	CAI-indicatoren in de omgeving	- 46 -
4	Besluit	- 49 -
4.1	Besluit gespecialiseerd publiek	- 49 -
4.2	Besluit bureauonderzoek	- 52 -
4.3	Besluit na landschappelijk bodemonderzoek.....	- 53 -
5	Bibliografie.....	- 54 -
6	Lijst van figuren	- 55 -

1 Administratieve fiche

Projectcode	2018K267 / 2019A116
Site	Lichtervelde - Zwevezelestraat
Projectsigle ADEDE	LIC - ZWE
Ligging	Zwevezelestraat 60, 8810 Lichtervelde West-Vlaanderen
Topografische kaart	Zie plannr. 1
Kadaster	Afdeling Lichtervelde Sectie C Perceelnr. 028/00M000 Zie plannummer 3
Soort onderzoek	Bureauonderzoek / Landschappelijk booronderzoek
Aard van de vervolgwerven	Bouw van handelspand met parkeerplaatsen en groenzones
Uitvoerder	ADEDE bvba
Erkenningsnummer ADEDE bvba	2015/00058
Erkend archeoloog	Simon Claeys 2017/00184 Alexander Cattrysse 2017/00187
Tijdelijke bewaarplaats archief	ADEDE bvba
Bibliografische referentie	Devalckeneer L., Janssens D., Van Wetter S., 2018, Archeologienota Zwevezelestraat te Lichtervelde (West-Vlaanderen), ADEDE Archeologisch Rapport 370, Gent.
Grootte projectgebied	5680m ²
Periode uitvoering	December 2018 – januari 2019
Themen thesaurus Onroerend Erfgoed	Archeologienota, Bureauonderzoek, Landschappelijk booronderzoek
Verstoorde zones	Verharding

 ADEDE
SEARCH & RECOVERY

LICHTEVELDE - ZWEVEZELESTRAAT

Topografische kaart

2018K267 22/11/2018

© AGIV

Legende

 Projectgebied

 N

0 210
Meter

 ADEDE
SEARCH & RECOVERY

LICHTEVELDE - ZWEVEZELESTRAAT

Orthofoto, 2017

2018K267 22/11/2018

© AGIV

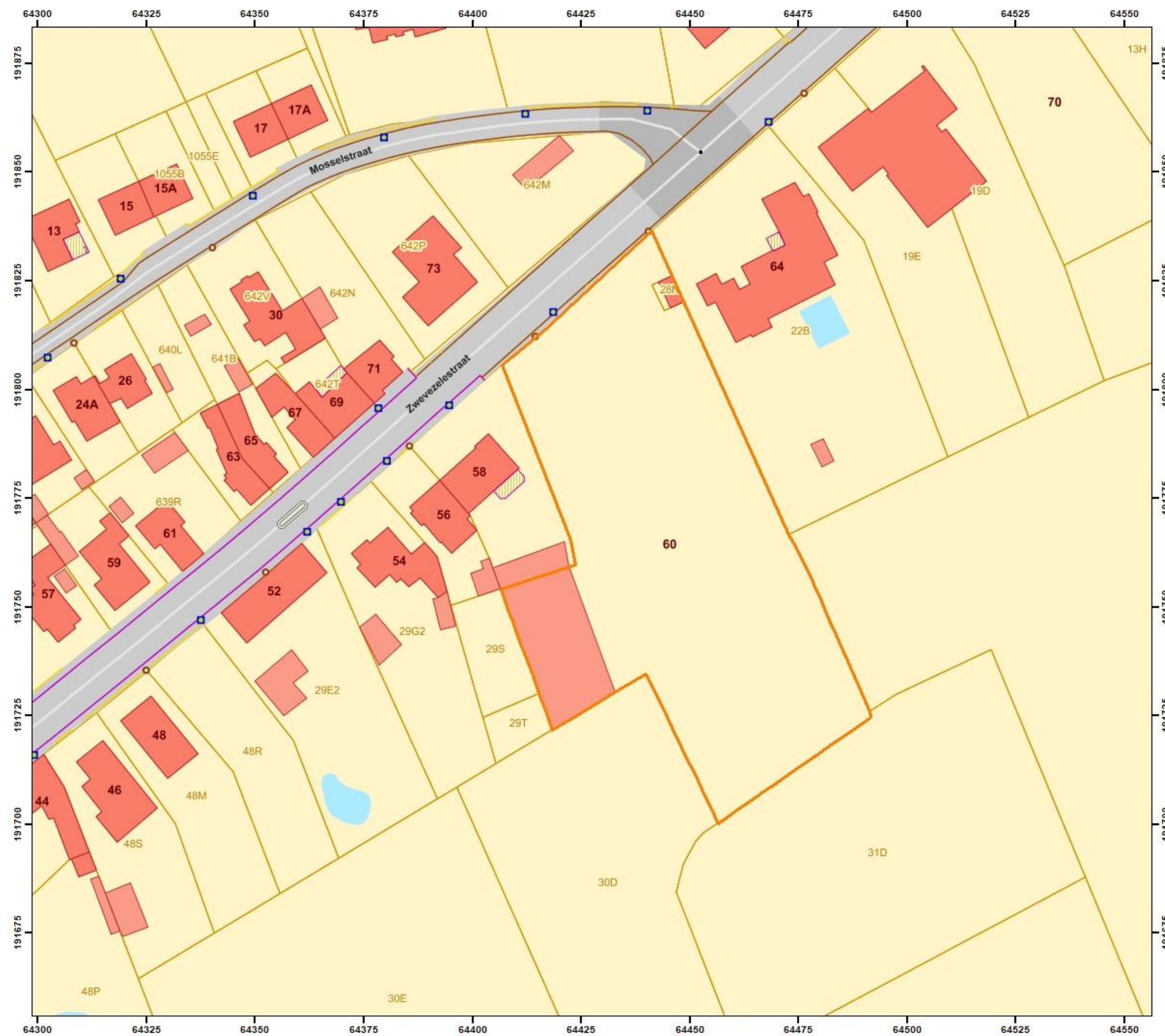
Legende

 Projectgebied

 N

0 60
Meter

 ADEDE
SEARCH & RECOVERY

LICHTEVELDE - ZWEVEZELESTRAAT

Gekende verstoorde zones

2018K267 22/11/2018

© AGIV

Legende

 Bestaande verharding

 Projectgebied

 N

0 50
Meter

2 Bureauonderzoek

2.1 Archeologische voorkennis

Binnen de contouren van het onderzoeksgebied is tot op heden nog geen archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uitgevoerd. Op de Centraal Archeologische Inventaris (CAI) worden wel een aantal meldingen aangegeven in de nabije omgeving van het onderzoeksgebied. Deze worden verder toegelicht onder “3.4. Archeologische situering van het onderzoeksgebied”.

2.2 Aanleiding van het onderzoek

De archeologienota werd opgemaakt naar aanleiding van een geplande aanleg van een handelspand met parking en groenaanleg waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m² (gedeeltelijke ligging binnen woongebied) of meer bedraagt, de bodemingrepen meer dan 1000m² beslaan en het terrein zich niet volledig buiten woongebied bevindt. De initiatiefnemer is daarom verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

2.3 Doel van het onderzoek

Deze archeologische nota heeft tot doel om door middel van de bestaande archeologische, geografische, geologische, en historische bronnen de mogelijkheid tot het aantreffen van archeologisch waardevolle sites binnen het projectgebied te onderzoeken. Aan de hand van de verzamelde informatie wordt vervolgens een programma van maatregelen opgesteld met het doel de archeologische kennis te bewaren voor de volgende generaties.

Volgende onderzoeksvragen worden in deze archeologienota behandeld:

- Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?
- Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?
- Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?
- Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch en archeologisch erfgoed?

2.4 Huidige situatie projectgebied

Het projectgebied beslaat een privaat perceel aanpalend aan de Zwevezelestraat op een oppervlakte van 5680m². Het huidige uitzicht van het projectgebied is een braakliggend terrein: er zijn geen gebouwen op aanwezig noch is er sprake van aangeplante begroeiing. Aangezien op het braakliggend terrein wel reeds een handelspand heeft gestaan (zie luchtfoto's 1971 tot 2016) en hier nu niets meer van rest, kunnen we ervan uitgaan dat bij de afbraak van het gebouw de grond werd afgegraven.

2.5 Beschrijving geplande werken

Op het projectgebied wordt in opdracht van de Colruyt Groep een handelspand met parking en groenaanleg ingeplant. Het gebouw van het handelspand zelf zal een oppervlakte van 947 m² meter hebben en aan de straatkant geplaatst worden met een verharde op- en afrit en een verharde weg langs zij (westelijke zijde). De parkingplaatsen (in totaal 58 pp) zullen ingeplant worden op een oppervlakte van ongeveer 1500m² aan de westelijke zijde en aan de zuidelijke kant (achterzijde) van het handelspand. Voor de aanleg van de parkeerplaatsen in asfalt dient een funderingsgeul te worden uitgegraven met een diepte van 20 à 25cm, waarbij eerst een laag geotextiel en/of steenslag wordt geplaatst vooraleer de asfaltlaag wordt gegoten.¹ Aan de oostzijde van het handelspand zal de elektriciteitscabine ingeplant worden. Rondom het handelspand en de parking zal de overige niet verharde ruimte in gebruik zijn als groenzone.

Onder de kolommen worden zoelfunderingen voorzien. Aanzet funderingszolen op -1,60m. Aanzet funderingsstroken op -0,60m. Verstoringsdiepte onder MS-cabine -1,2m.

Voor de verhardingen zullen afgravingen tot op -0,60m nodig zijn.

2.6 Randvoorwaarden

Aangezien er zich op het onderzoeksgebied nog verhardingen bevinden, dient bij eventueel verder archeologisch (voor)onderzoek met ingreep in de bodem hier het uitgesteld traject gevolgd te worden.

¹ <https://www.asfalt.be/>

2.7 Werkwijze

Dit bureauonderzoek heeft tot doel de aanwezigheid en de bewaringstoestand van de archeologische resten binnen het projectgebied in te schatten, alsook de impact van de geplande werken op het aanwezige archeologische erfgoed. Op basis van de verworven kennis kunnen concrete aanbevelingen geformuleerd worden voor een eventuele verder prospectie-/opgravingsstrategie. De archeologische verwachting van het projectgebied wordt gebaseerd op gekende geologische, landschappelijke, archeologische, historische en geografische bronnen. Hiervoor wordt beroep gedaan op gekende literatuur, de Centraal Archeologische Inventaris, het Geoportaal van Onroerend Erfgoed en de Databank Ondergrond Vlaanderen. Dit alles wordt vervolgens samengelegd met topografische kaarten, recente luchtfoto's, kadasterkaarten en plannen van de gekende/geplande toestand.

Overzicht geconsulteerde kaarten:

- Onderzoeksgebied:
 - Inplantingsplan huidige toestand
 - Inplantingsplan geplande toestand
 - Doorsnede bestaande toestand
 - Doorsnede nieuwe toestand
- Geografische/geo (morfo)logische en bodemkundige situering:
 - Topografische kaart
 - Orthofoto
 - Kadasterkaart
 - Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen II
 - Tertiair geologische kaart
 - Quartair geologische kaart
 - Bodemtypekaart
 - Potentiële bodemerosiekaart
 - Erosiegevoeligheidskaart
 - Bodemgebruiksbestand
 - Gewestplan
- Historische situering:
 - Cartes des Pays-Bas van Frickx, 1744
 - Kaart van Ferraris, 1777
 - Atlas der Buurtwegen, 1840
 - Kaart van Vandermaelen, 1846-1854

- Kaart van Popp, 1842-1879
- Luchtfoto's
- Archeologische situering:
 - Geoportaal Centraal Archeologische Inventaris
 - Inventaris Onroerend Erfgoed

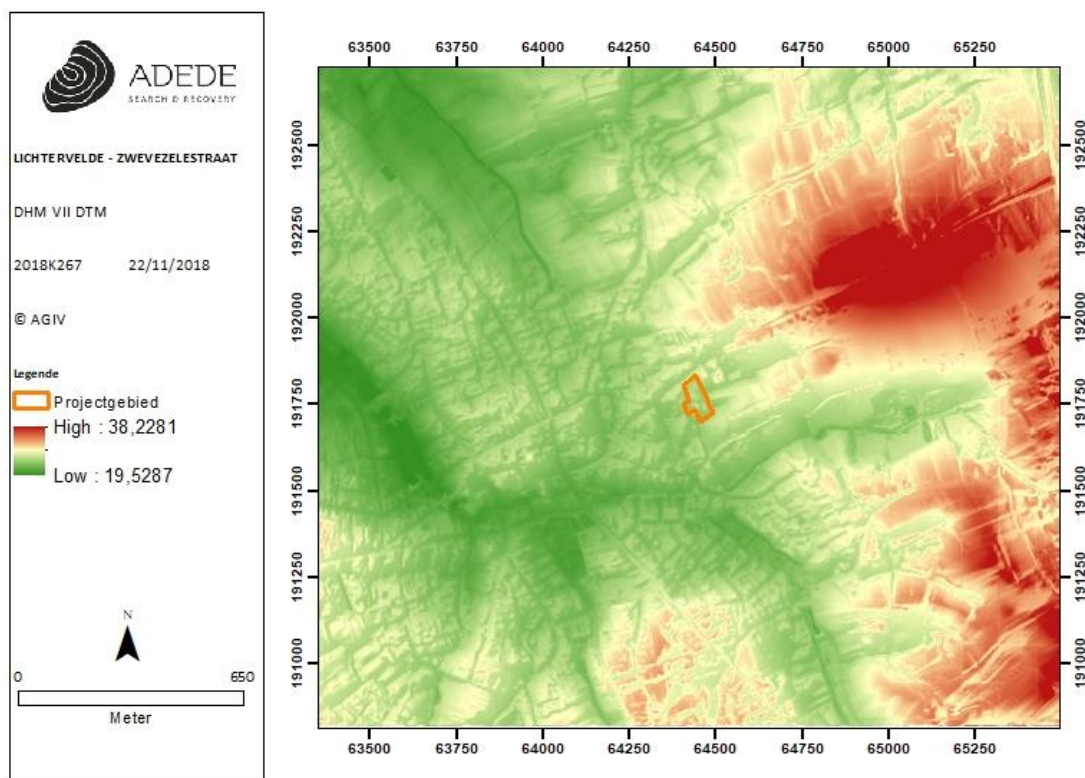
3 Assessmentrapport

3.1 Landschappelijke situering van het onderzoeksgebied

Lichtervelde is een gemeente in de provincie West-Vlaanderen met ruim 8500 inwoners. Geografisch gezien ligt de gemeente op de grens van zandig en zandlemig – Vlaanderen. De waterrijke gemeente ligt in een van de beekvalleitjes opgevuld met alluviale bodems. Onder meer de Drielinden-, de Muizeveld en de Zwanebeek wateren af naar de IJzer. Het licht golvend reliëf varieert van 49 meter in het zuiden, zijnde het Heihoekplateau, tot 17 meter in het noorden. Dit plateau vormt de waterscheiding tussen het noordelijke IJzerbekken en het zuidelijke Mandel-Leie-Scheldebekken. In het noorden ligt het "Veld" als uitloper van het Bulskampveld, zoals de Ferrariskaart van 1770-1778 toont. In dit heidegebied legden de heren van Lichtervelde plassen en visvijvers aan met namen zoals "Ronde Vijver", "Dampas", "Lange Vijver", "Hogelane." Straatnamen verwijzen er nog naar. De hoofdactiviteit in dit onvruchtbare gebied was turfsteken. De wijk "De Turfhauwe" herinnert hieraan. De kaart van Vandermaelen uit 1851 toont aan dat het gebied drooggelegd en bebost werd. In het interbellum werd het weer ontbost.

Het onderzoeksgebied ligt aan de westelijke buitenring van Lichtervelde, op ongeveer een halve kilometer van de dorpskern. Het studiegebied wordt geflankeerd door woningen met aan de noordelijke kant de Zwevezelestraat. Onmiddellijk ten zuiden van het onderzoeksgebied en in de wijdere omgeving ten noorden er van, liggen akker- en weilanden.

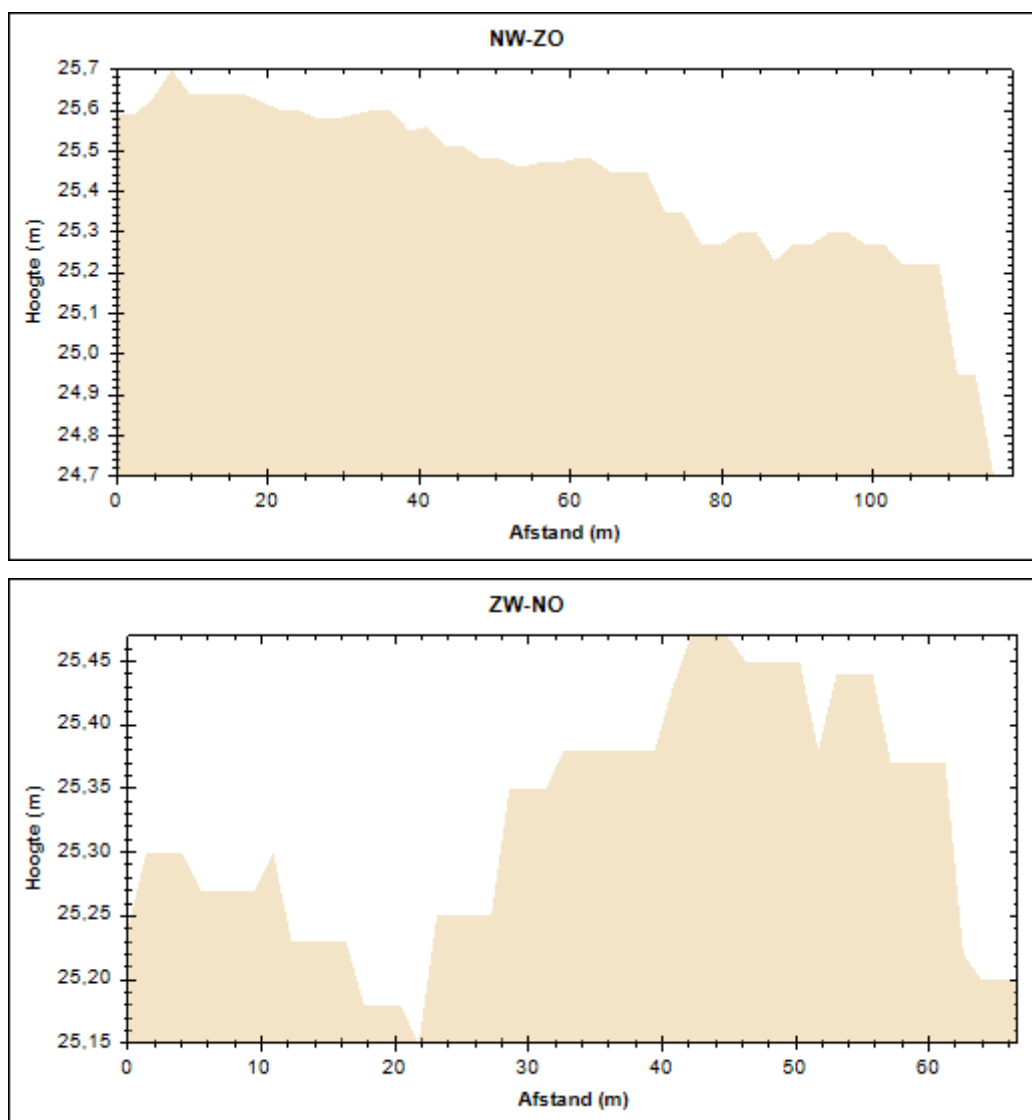
Het onderzoeksgebied bevindt zich nagenoeg centraal in de gemeente Lichtervelde, op enkele honderden meters van het centrum (ca. 580m ten westen). Het terrein kent een hoogte van ongeveer 25m TAW. Doorheen haar verloop in zuidoostelijke richting kent zij een daling van ongeveer 1m – van 25.7 naar 24.7m. Vanuit het zuidwesten naar het noordoosten toe blijft haar hoogte nagenoeg stabiel – zijnde zo'n 25.3m TAW. Het reliëf vertoont echter een stijging naar het oosten toe (ca. 650m van het onderzoeksgebied) waar de hoogtepunten zich op zo'n 38m TAW bevinden. Het onderzoeksgebied bevindt zich bijna aan de voet van deze stijging.

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.

Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).

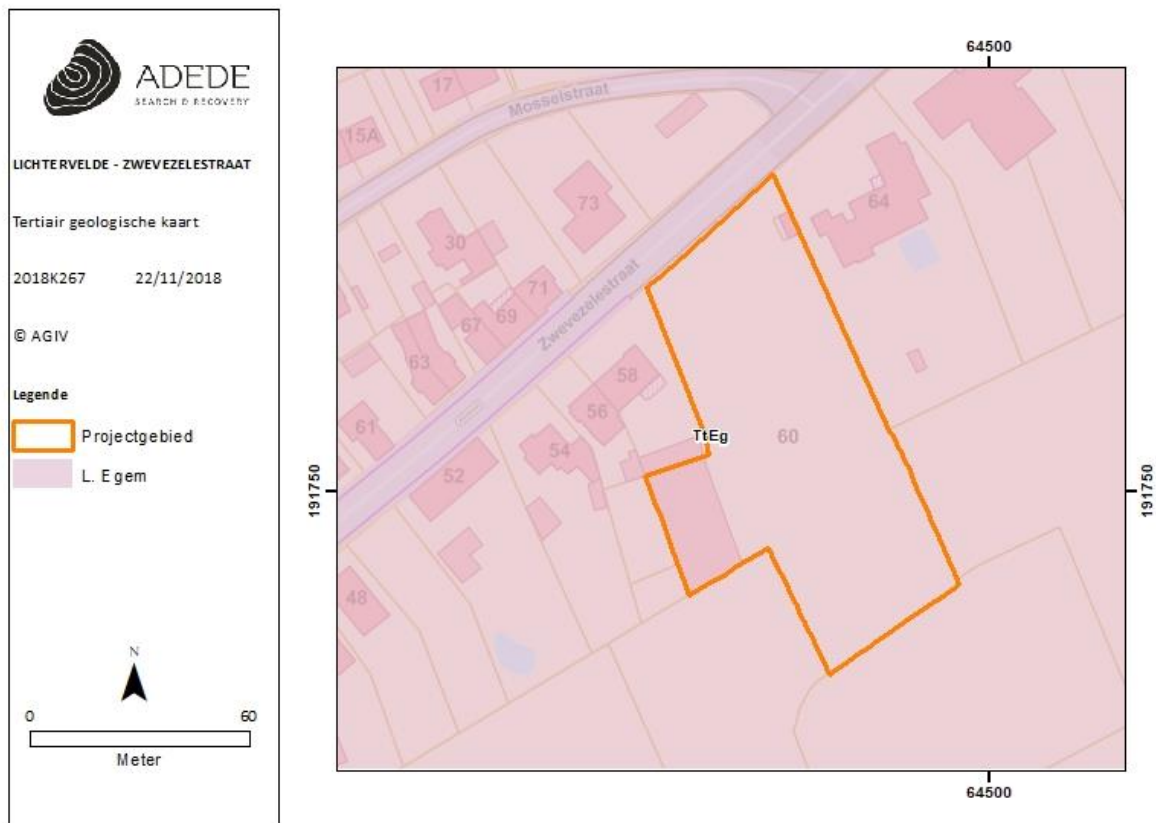

Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.

3.2 Geo(morfo)logische en bodemkundige situering van het onderzoeksgebied

3.2.1 Tertiair geologisch

De Tertiair geologische kaart (1:50.000) geeft de lithologie van de afzettingen onder de Quartaire afzettingen weer. Op deze kaart bevindt het onderzoeksgebied zich volledig binnen het lid van Egem. Het lid van Egem maakt deel uit van op de formatie van Tielt dat bestaat uit uit marien zeer fijn zand en silt, afgezet in de zee die België bedekte tijdens het Midden- tot Laat-Ypresiaan (Vroeg-Eoceen, rond 50 miljoen jaar geleden). Het lid van Egem bestaat uit grijsgroen, zeer fijn zand, kleilagen en zandsteenbanken die glauconiet en glimmerhoudend zijn.

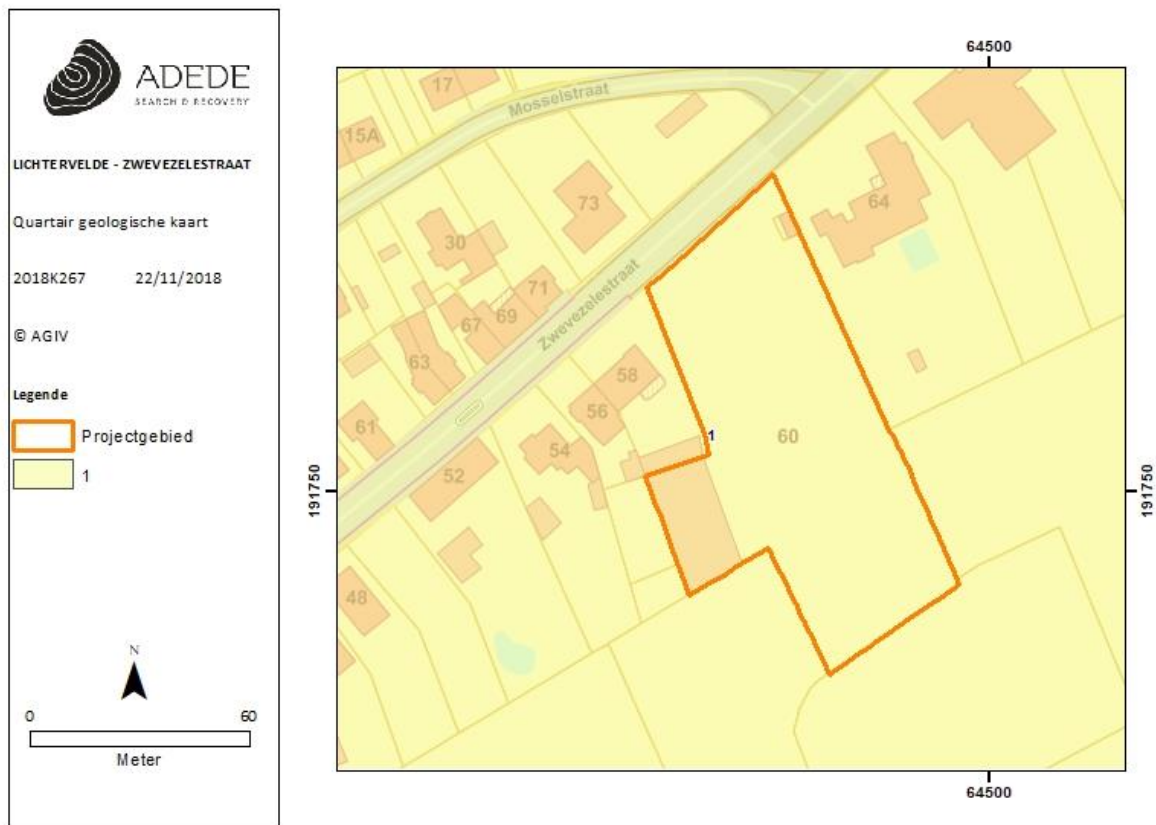

Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.

3.2.2 Quartair geologisch

De quartair geologische profieltypekaart (1:200.000) geeft aan dat in het projectgebied geen Holocene en/of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie aanwezig zijn. De afzettingen in het studiegebied behoren tot type 1 en dit betreft:

- Elpw: eolische afzettingen (zand tot silt) van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg Holocene, zand tot zandleem in het Noordelijke en het Centrale gedeelte van Vlaanderen; silt (loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen.
- Hq: Hellingsafzettingen van het quartair

Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.

3.2.3 Bodem

In dit hoofdstuk worden achtereenvolgens de bodemtypekaart, potentiële bodemerosiekaart, erosiegevoeligheidskaart en het bodemgebruiksbestand besproken.

3.2.3.1 Bodemtypekaart

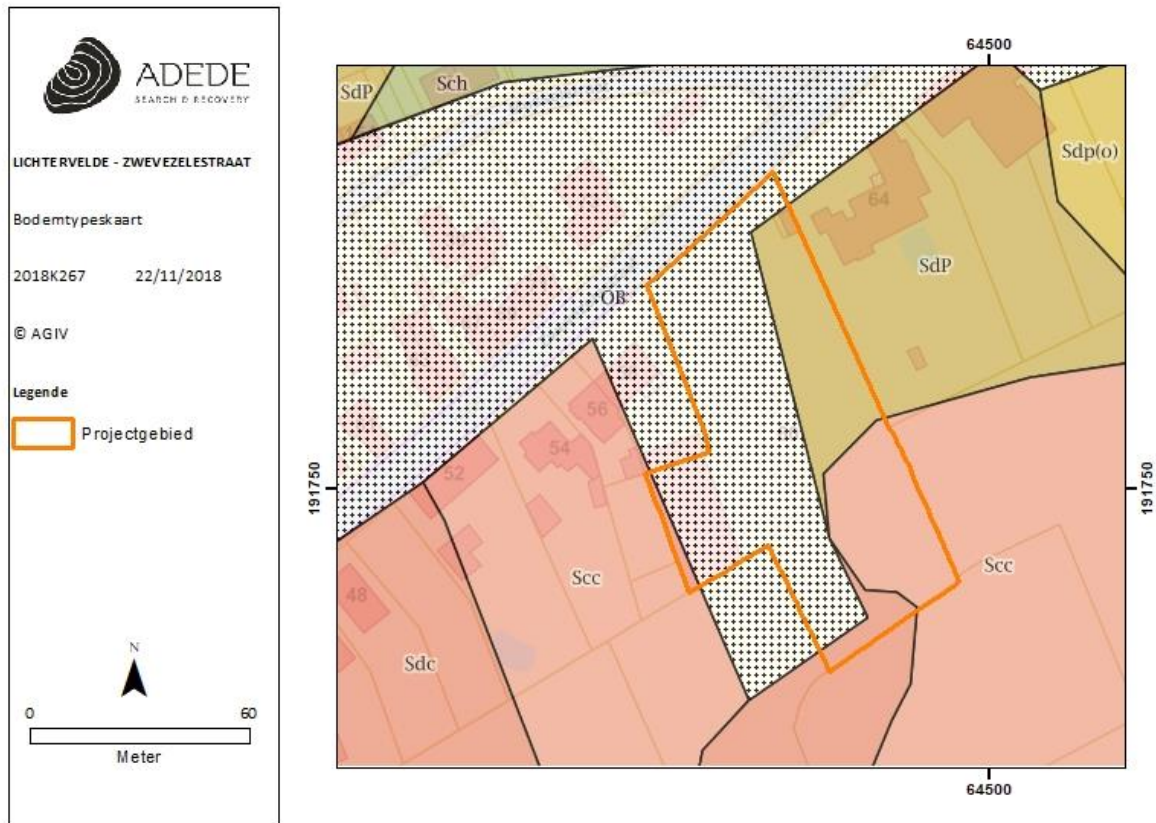
Op de bodemtypekaart is te zien dat het projectgebied deels binnen een zone gedefinieerd als 'OB' valt. Dit zijn kunstmatige gronden waarbij het originele bodemprofiel door ingrijpen van de mens

gewijzigd of vernietigd is. In dit geval betreft het een bodem in bebouwde zone. Volgens de bodemkaart ligt het projectgebied eveneens gedeeltelijk binnen de zone gedefinieerd als **SdP**. Dit verwijst overwegend naar gronden zonder profielontwikkeling en gronden met een zwakke profielontwikkeling. De bovengrond is grijs-bruin meestal 30 tot 420 cm dik, goed humeus, en rust meestal op een dunne (ongeveer 10-15 cm), zwak humeuze overgangshorizont. Tussen de 40 en 60 cm beginnen de roestverschijnselen. In de winter is het profiel te nat en in de zomer is de waterhuishouding gunstig. De bodem vertegenwoordigt een goede landbouwgrond in de zandleemstreek.

Tenslotte ligt het studiegebied ook nog een stuk binnen de zone Scc en een fractie binnen de zone Sdc.

Scc wijst op matig droge lemige zandgronden met een iets hoger humusgehalte. Roestverschijnselen beginnen tussen de 60 en 90 cm. De waterhuishouding is goed in de winter terwijl in de zomers de droogtegevoeligheid zich soms manifesteert. De bodems zijn geschikt tot matig geschikt voor zomergranen, geschikt voor aardappelen en marginaal geschikt voor veeleisende gewassen. Ze zijn weinig geschikt voor weide, maar wel geschikt voor intensievere tuinbouw.

Sdc wijst op matig natte bodems met een grijsbruine bouwvoor, onder akkerland ongeveer 25 cm dik. De Ap rust meestal op een bruinachtige overgangshorizont. De verbrokkelde textuur B begint meestal op 60-80 cm, hij is erg aangetast. In het Prepodzol stadium houdt deze horizont ijzerconcreties in. Roestverschijnselen beginnen tussen de 40 en 60 cm. De bodems zijn voldoende vochtig in de zomer, iets te nat in de winter, vooral de substraatseries. Deze serie vertegenwoordigt goede zandgronden, geschikt voor alle zomerteelten, ruwe groenteteelt maar ook voor weide. Naast weide wordt er thans ook veel mais op verbouwd.

Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.

3.2.3.2 Potentiële bodemerosie

Op de potentiële bodemerosiekaart per perceel is geen informatie voorhanden voor de grond van het onderzoeksgebied zelf. In de onmiddellijke omgeving van het studiegebied worden de gekarteerde gebieden gelijklopend verdeeld in gebieden met een laag potentieel op bodemerosie en gebieden met een verwaarloosbaar potentieel tot bodemerosie.

Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.

3.2.3.3 Erosiegevoeligheid

Het onderzoeksgebied is benoemd als zijnde van erosiegevoeligheid klasse 4, wat wil zeggen dat het weinig erosiegevoelig is.

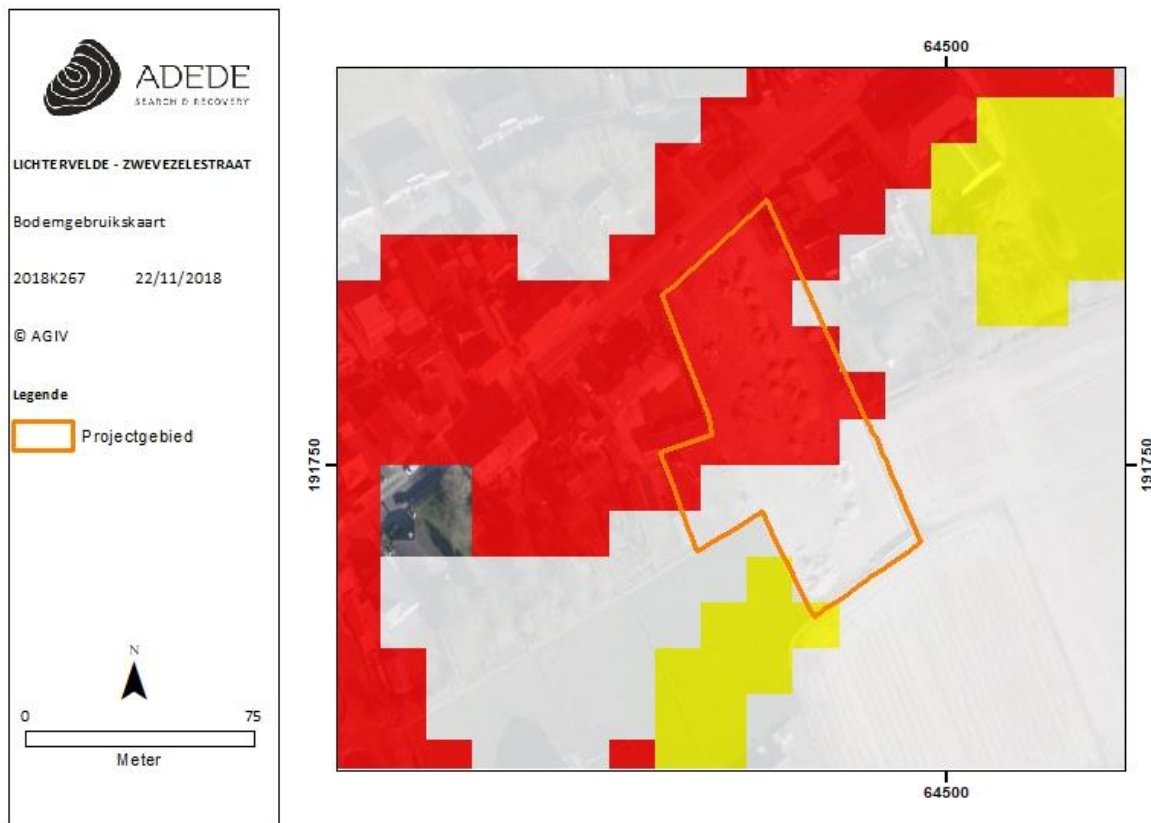

Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.

3.2.3.4 Landgebruik

Om het landgebruik ter hoogte van het onderzoeksgebied na te gaan werd gebruik gemaakt van het bodemgebruiksbestand, opname 2001. Hierop valt te zien dat het onderzoeksgebied als volgt gekarteerd staat:

- Andere bebouwing (rood): Het grootste deel van het gebied wordt bedekt door structuren zoals gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten. Tussen 30 en 80% van de bodem is verhard.
- Akkerbouw (wit): Hierbij wordt de bodem gebruikt in rotatiesystemen waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland. Gezien de ligging aan een drukke woonkern gaat het hier hoogstwaarschijnlijk om braakliggende gronden of gronden in gebruik als tuinen.

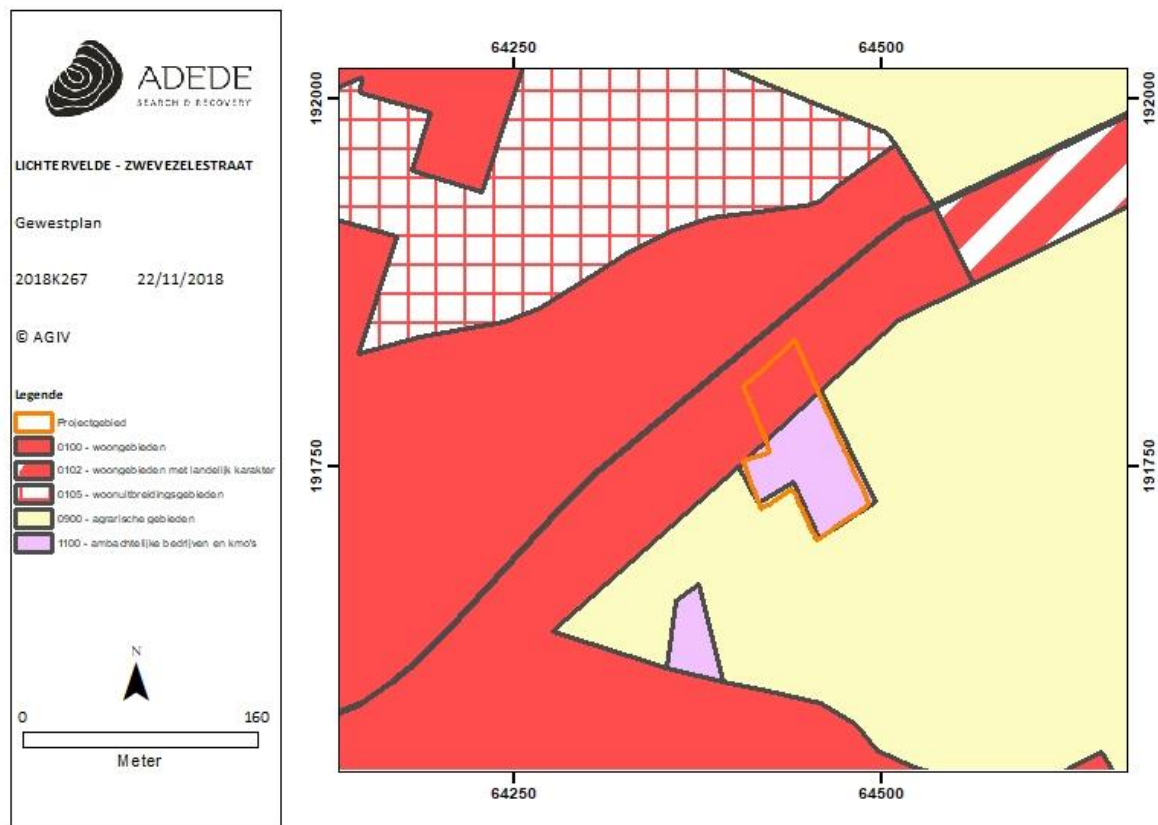
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.

3.2.3.5 Gewestplan

Volgens het gewestplan valt het studiegebied op te delen in verschillende zones:

- Woongebied (rood) is een gebied bestemd voor wonen, alsmede voor handel, dienstverlening, ambacht en kleinbedrijf voor zover deze taken van bedrijf om redenen van goede ruimtelijke ordening niet in een daartoe aangewezen gebied moeten worden afgezonderd, voor groene ruimten, voor sociaal-culturele inrichtingen, voor openbare nutsvoorzieningen, voor toeristische voorzieningen, voor agrarische bedrijven. Deze bedrijven, voorzieningen en inrichtingen mogen echter maar worden toegestaan voor zover ze verenigbaar zijn met de onmiddellijke omgeving.
- Bedrijvigheid (Paars) wijst op een zone bestemd voor de vestiging van industriële of ambachtelijke bedrijven. Ze omvatten een bufferzone. Voor zover zulks in verband met de veiligheid en de goede werking van het bedrijf noodzakelijk is, kunnen ze mede de huisvesting van het bewakingspersoneel omvatten. Tevens worden in deze gebieden complementaire

dienstverlenende bedrijven ten behoeve van de ander industriële bedrijven toegelaten, namelijk: bankagentschappen, benzinestations, transportbedrijven, collectieve restaurants, opslagplaatsen van goederen bestemd voor nationale of internationale verkoop. De zone mag als bestemming dienen voor kleine opslagplaatsen van goederen, gebruikte voertuigen en schroot, met uitzondering van afvalproducten van schadelijke aard.

Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.

3.3 Landschappelijk bodemonderzoek

Op 10 januari 2019 werd een landschappelijk bodemonderzoek (PCOE:2019A116) uitgevoerd door ADEDE bvba op het onderzoeksgebied ter hoogte van de Zwevezelestraat 60 in Lichtervelde. In totaal werden 6 boringen gezet volgens het voorziene boorplan. De enige afwijking van het boorplan betreft de boring 5, die na zes tevergeefse pogingen op verschillende locaties, uiteindelijk werd stopgezet zonder de ongeroerde bodem te bereiken. De boringen werden ter plaatse uitgevoerd door Sebastien Van Wetter (archeoloog, ADEDE bvba). De verwerking en interpretatie gebeurde door Els Timmermans (aardkundige, ADEDE bvba) en Sebastien Van Wetter (archeoloog, ADEDE bvba).

Figuur 11. Situatieschets onderzoeksterrein.

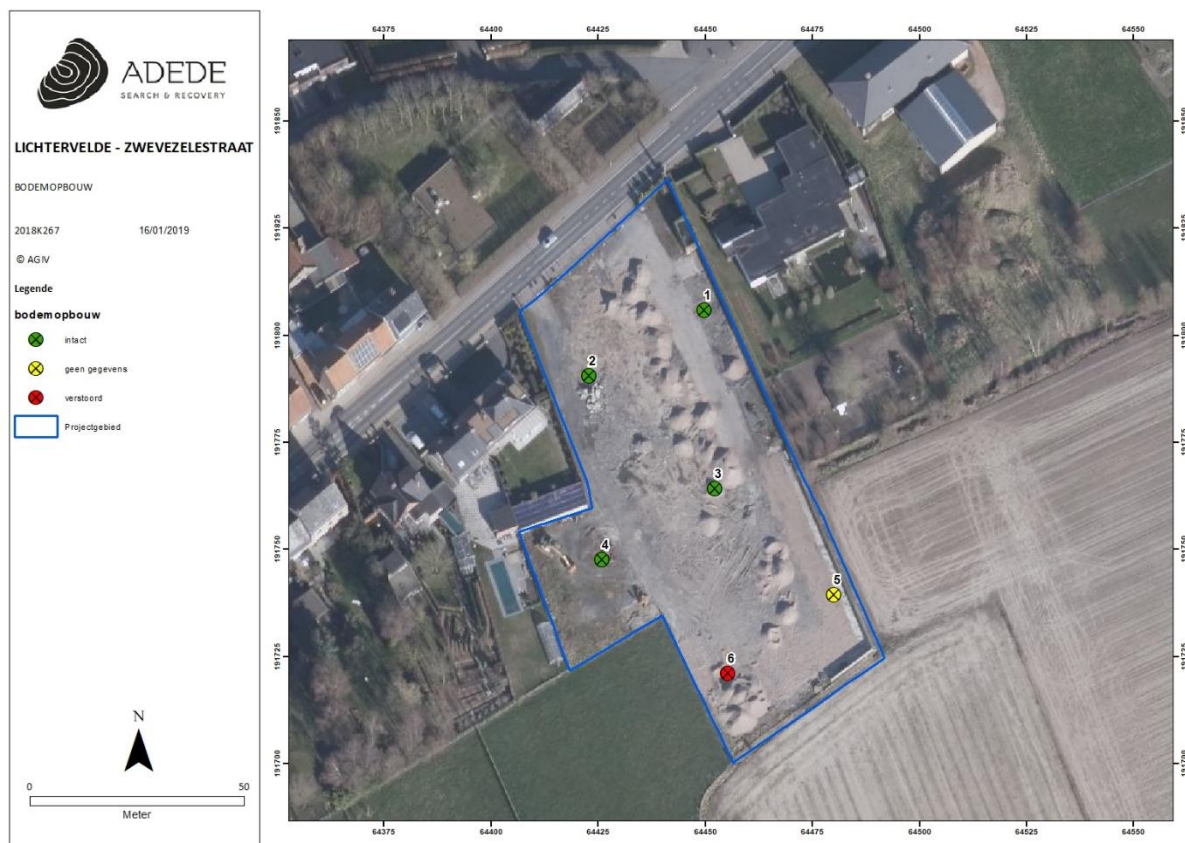
3.3.1 Doel van het landschappelijk bodemonderzoek

De resultaten van dit bodemonderzoek moeten toelaten een betere inschatting te maken van het archeologische potentieel van het onderzoeksgebied. Dergelijk landschappelijk booronderzoek biedt in eerste instantie een inzicht in de lokale bodemopbouw. Dit inzicht laat vervolgens toe te gaan

bepalen wat de vastgestelde bodemcondities betekenen voor het archeologisch potentieel, en dus voor het al dan niet noodzakelijk zijn van een verderzetting van het archeologische onderzoekstraject.

3.3.2 Beschrijving boorpunten

Boorpunten 1, 2 en 4 kennen een min of meer gelijkaardige opbouw. Een heterogene humeuze bovenlaag van lemig zand vermengd met bouwpuin (steenfragmenten van verschillende grootte en soort) ligt er bovenop een bruine lemige zandlaag (B-horizont), gevolgd door een laag blauwig grijze zandige klei (C-horizont). Boorpunt 6 sluit hier deels bij aan maar vertoont een zeer duidelijke verstoorde bodem tot in de laag blauwig grijze klei (C-horizont). De vreemde eend in de bijt is boorpunt 3 waar ook een A/B/C bodemopbouw kon worden vastgesteld, maar dan wel met beige fijn zand (met roestverschijnselen vanaf 105cm) als C-horizont (Cg).

Figuur 12. Bodemopbouw.

Nr.	Beschrijving		Foto
1	A	0cm – 45cm	
		Donkerbruin humeus lemig zand doorspekt met steenfragmenten van verschillende grootte en soort.	
	B	45cm – 75cm	
		Bruin lemig zand	
	Cr	75cm – 130cm	
		Donkergrijze (blauwige) tot grijze zandige klei	
		125cm – GRONDWATER	

2	A	0cm – 35cm	
		Donkerbruin humeus lemig zand doorspekt met steenfragmenten van verschillende grootte en soort.	
	B	35cm – 60cm	
		Bruin lemig zand	
	C1	60cm – 115cm	
		Donkergrijs lemig zand	
	C2r	115cm - 135cm	
		Grijs groene zandige klei	
		130cm – GRONDWATER	

3	A	0cm – 35cm	
		Donkerbruin humeus lemig zand doorspekt met steenfragmenten van verschillende grootte en soort.	
	B	35cm – 90cm	
		Bruin lemig zand	
	Cg	90cm -145cm	
		Beige fijn zand met roestverschijnselen vanaf 105cm	
140cm – GRONDWATER			

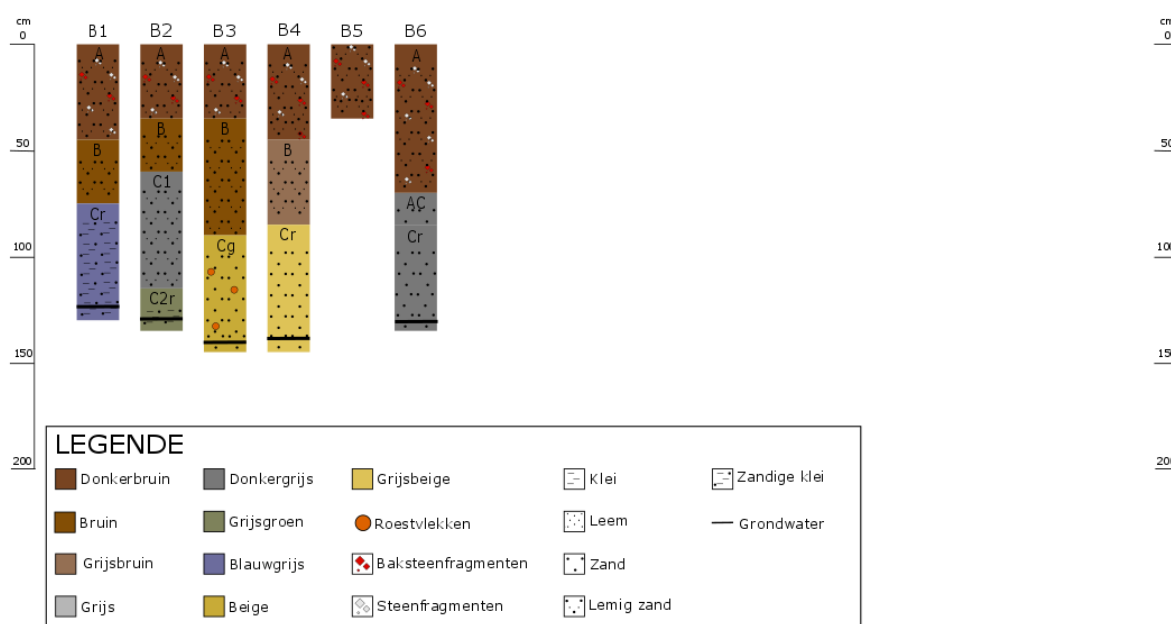
4	A	0cm – 45cm	
		Donkerbruin humeus lemig zand doorspekt met steenfragmenten van verschillende grootte en soort.	
	B	45cm – 85cm	
		Grijsbruin lemig zand	
	Cr	85cm - 145cm	
		Grijs tot beige fijn zand	
140cm – GRONDWATER			

5	- (ophooglaag)	0cm – 35cm
		Donkerbruin humeus lemig zand doorspekt met steenfragmenten van verschillende grootte en soort.
35cm – GRONDWATER		

6	A	0cm – 70cm
		Heterogene verstoorde laag bestaande uit vermengd donkerbruin tot bruin lemig zand met variërende humeusiteit, en doorspekt met steenfragmenten van verschillende grootte en soort.
	AC	70cm – 85 cm
		Donkerbruin tot donker grijs zand
	Cr	85cm -135cm
		Donker grijs fijn zand
130cm – GRONDWATER		

Figuur 13. boordigrammen.

3.3.3 Resultaten

Vier van de zes boringen tonen een bodem met intacte ongeroerde opbouw minstens tot een eind in de B-horizont. BP6 lijkt zwaarder verstoord te zijn, terwijl bij BP5 niet genoeg informatie kon worden verzameld die gefundeerde uitspraken toelaten. Afgaand op deze resultaten kan worden gesteld dat eventuele archeologische sporen nog steeds aanwezig kunnen zijn.

3.4 Historische situering van het onderzoeksgebied

3.4.1 Algemene historische situering

Een aantal archeologische sporen wijzen op oude menselijke frequentie in de regio van Lichtervelde. Door middel van luchtfotografische indicatoren zijn ten noorden van Lichtervelde een ruim aantal grafheuvels uit de Bronstijd gelokaliseerd. Bij een opgraving in 1911 werd langsheen de Bellestraat een niet nader bepaalde Romeinse vondst vastgesteld. De etymologische betekenis van de toponiem is onzeker maar de oudste vermelding van de heren van Lichtervelde kan teruggevonden worden in een tekst van de kroniekschrijver Galbertus uit 1127 ter aanleiding van de moord op Karel de Goede. Volgens oude kronieken zou ca. 846 ter hoogte van de Neerstraat (Centrum Lichtervelde) in opdracht van Karel de Kale reeds een burcht gebouwd zijn, cf. vroegere benaming 'Burg'. In de 12^e eeuw stond ter hoogte van de Zwevezelestraat (waar het studiegebied aan gelegen is) een omwald kasteel dat 't Hof van Heernvelde' genoemd werd. Hoewel het kasteel in 1584 vernield werd door de Malcontenten tijdens de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648), staat het wel nog afgebeeld bij A. Sanderus (1641).

Het bestaan van de parochie werd geattesteerd in 1207 en in 1275 schonk Rogier, heer van Lichtervelde, het patronaat van de parochiekerk aan de abt van St- Bertinus. Bij een recente mechanische prospectie kon een woonerf uit de 12e -13e eeuw worden gelokaliseerd aan de Stegelstraat. Historisch-cartografische indicatoren wijzen op verspreide hoevebouw gedurende de late middeleeuwen. De kerk van Lichtervelde werd tijdens de geuzeopstanden in 1582 vernield en rond 1620 heropgebouwd (Cf. A. Sanderus, 1641).

Aan het eind van de 17e eeuw passeerden de plunderende troepen van Lodewijk XV maar de Oostenrijkse Periode luidde een periode van relatieve welvaart en rust in. In 1777 kent het dorp reeds 3790 inwoners, waarvan de helft is tewerkgesteld in de landbouw. Elf procent is aangewezen op de linnennijverheid.

Vanaf het midden van de 19^e eeuw kent Lichtervelde een grote opbloei in de nijverheid: er worden succesvolle jaarmarkten en paardenfeesten gehouden en de gemeente telt een tiental brouwerijen en molens (voor onder meer graan en olie).

Tijdens WO I ligt Lichtervelde in bezet gebied en doet het vanwege het strategische gelegen station dienst als verplegings- en bevoorradingscentrum. Er was toen onder meer een munitiepark gelegen met een decauvillespoor (smalspoor) naar het front en een vliegveld aan de oostelijke zijde van de gemeente. Aangezien Lichtervelde een actieve rol speelde voor de bezetters, werden er zware bombardementen uitgevoerd door de geallieerden, onder meer op het station en het klooster van de Paulinen in de Statiestraat. In 1918 dynamiteren de wegtrekkende Duitsers verschillende plaatsen in Lichtervelde zoals de kerktoren, een molen en een brug in de Zwevezelestraat en een brug in de

Kruisboomweg.² Lichtervelde werd bevrijd op 16 oktober 1918 waarbij 14 Belgische soldaten het leven lieten nabij de Turfhouwe en de Breden Steger.

Gedurende WO II werden 13 Lichterveldenaren, waaronder burgemeester Eugène Callewaert, onthoofd in Wolfenbüttel.

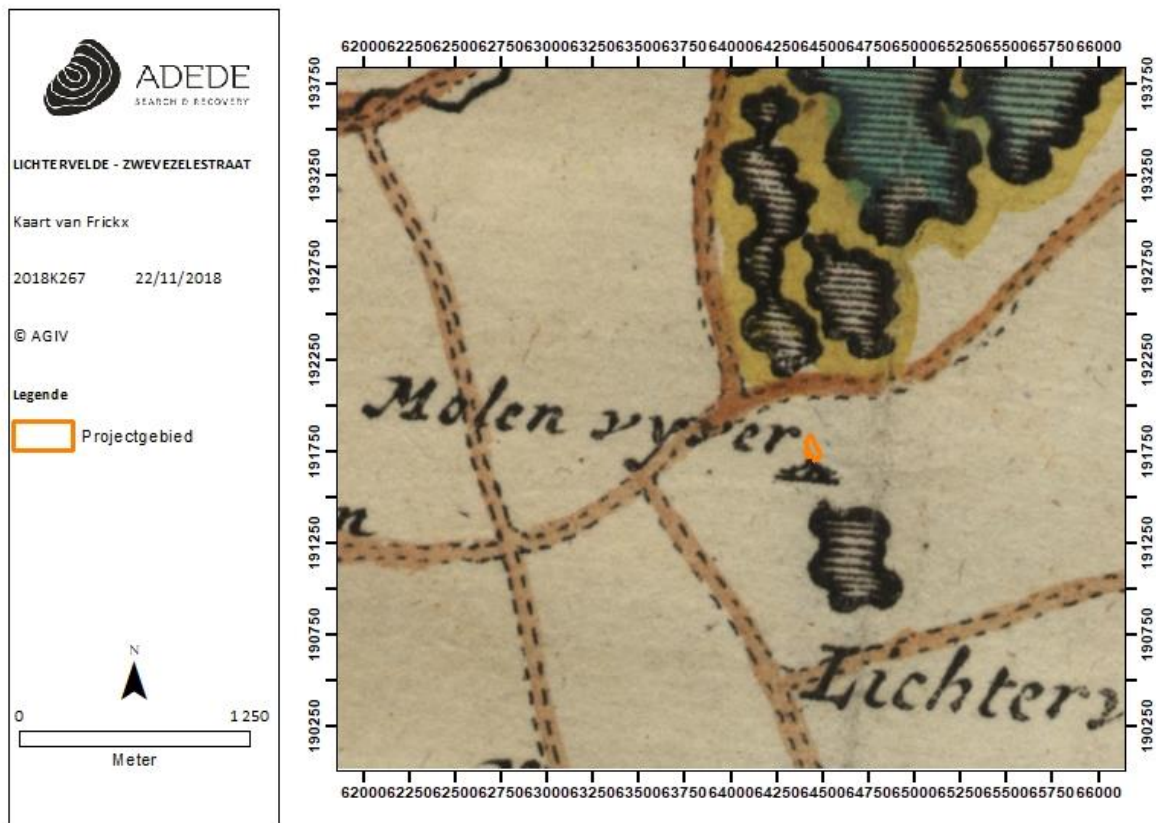
3.4.2 Historisch kaartmateriaal

3.4.2.1 *Fricx-kaarten (1712)*

De Fricx-kaarten, genoemd naar Eugène-Henri Fricx, zijn gebundeld in een atlas en zijn een verzameling van heterogene, losse kaarten, die allemaal gemeen hebben dat ze handelen over de Spaanse Successieoorlog (1702-1713). Vanuit een geografisch perspectief is de atlas op te delen in twee compartimenten: een deel met topografische kaarten van de Nederlanden en een tweede bundel met stadsplannen, belegeringen en veldslagen.

De Fricxkaart vernoemt Lichtervelde bij naam en duidt er een kerk bij aan. In de omgeving zijn er verspreid enkele aanduidingen van molens maar op of rond het studiegebied zelf zijn geen specifieke aanduidingen gemaakt.

² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121733>

Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Frickx.

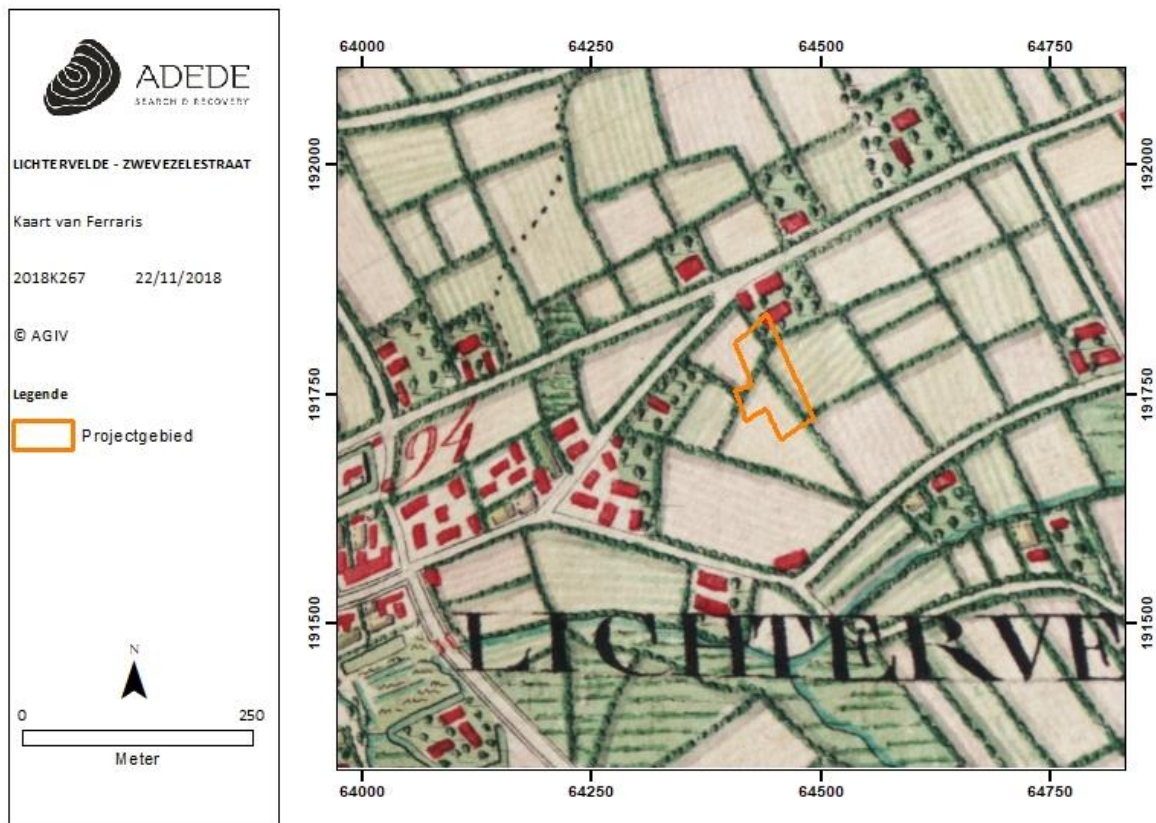
3.4.2.2 Kaart van Ferraris (1771 – 1778)

In opdracht van Keizerin Maria-Theresia en Keizer Jozef II werden de Oostenrijkse Nederlanden voor het eerst grootschalig en systematisch topografisch gekarteerd. De 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten werden geklasseerd volgens bundels en vergezeld van een beschrijvende tekst om zo de leemtes van de bestaande topografische kaarten op te vullen. Het in kaart brengen gebeurde onder leiding van generaal Joseph-Jean-François Graaf de Ferraris (1726-1814) met als resultaat een Kabinetskaart in drie exemplaren. Het exemplaar, bestemd voor de Oostenrijkse gouverneur Karel van Lotharingen, is heden in bezit van de Koninklijke Bibliotheek Albert I te Brussel. De andere exemplaren bevinden zich in het Rijksarchief in Den Haag en het Kriegsarchiv te Wenen. De Ferrarisatlas had tot doel een militaire kaart te zijn, waarbij de details niet de voornaamste zorg waren, maar eerder de algemene aanduiding van hagen, grachten, rivieren en gebouwstructuren.³

De oude ronde woonkern van Lichtervelde is op de kaart van Ferraris heel goed te zien: verschillende wegen en bebouwingen staat gedetailleerd aangeduid, alsook de baan richting Zwevezele (heden de

³ http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf

Zwevezelestraat) waar het studiegebied aan ligt. Hoewel het gros van de bebouwing zich rond de dorpskern bevindt, geeft de Ferrariskaart ook een drie-delige bebouwing aan die licht overlapt met het studiegebied. Maar aangezien de bebouwing gekarteerd staat aan de samenkomst van de Mosselstraat met de Zwevezelestraat, terwijl het studiegebied in feite nog een stuk ten westen ligt van dit wegenknooppunt ligt, zou het kunnen gaan over een kleine onnauwkeurigheid in de Ferrariskaart. Naar alle waarschijnlijkheid zal de bebouwing waarvan sprake een stuk verder in oostelijke richting verwijderd geweest zijn van het studiegebied. Dit zou ook meer overeenstemmen met de structuur van de bebouwingen die later in de Atlas der Buurtwegen werden opgenomen. Verder liggen in de directe omgeving van het studiegebied vooral omhaagde akkerlanden gekarteerd.

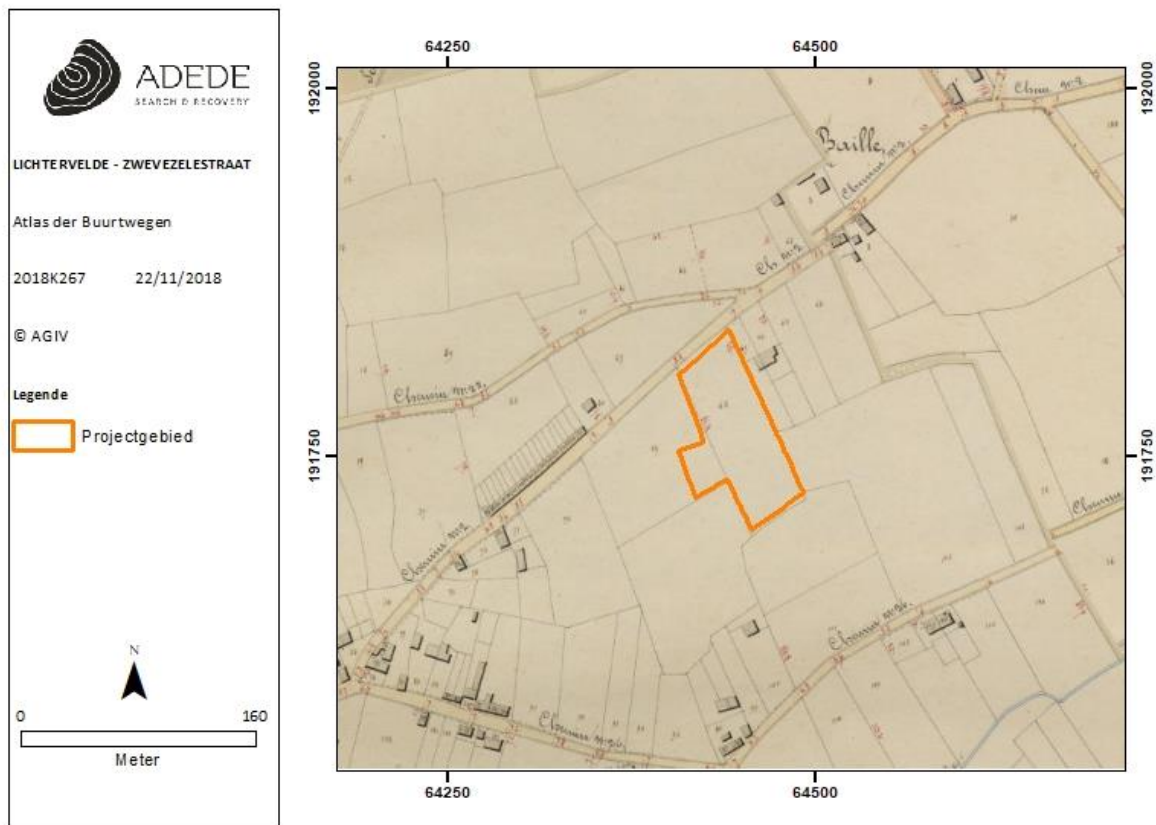

Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.

3.4.2.3 *Atlas der Buurtwegen (1840)*

De Atlassen der Buurtwegen werden opgemaakt in uitvoering de wet van 10 april 1841 met als doel ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine wegen een openbaar karakter hadden. Er werd dus een inventarisatie gemaakt van alle "openbare" wegen en "private wegen met openbare erfdienstbaarheid". De atlas maakt een onderscheid in buurtwegen en voetwegen (sentiers). In de periode 1843-1845 werd per toenmalige gemeente een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen. Een atlas is samengesteld uit overzichtsplannen, detailplannen en tabellen. Overzichtsplannen zijn één of meerdere plannen van de betreffende atlasgemeente met aanduiding van de omtrekken van deelgebieden, die genummerd zijn; de nummering van de deelgebieden verwijst naar het nummer van het detailplan; de schaal waarin de overzichtsplannen zijn opgemaakt is meestal 1/10.000. Detailplannen zijn meestal opgemaakt op kaartschaal 1/2.500; in enkele gevallen zijn ze opgemaakt op een andere schaal, bijvoorbeeld in stedelijke centra en buitengebieden). De tabellen die in de atlassen zijn opgenomen bevatten de wegkarakteristieken, het nummer van de buurtweg, de lengte, de oppervlakte ...-, tabellen van de eigenaars van de aangelande percelen, tabellen van grondinneming.

Op de Atlas der Buurtwegen is de omgeving van Lichtervelde heel gedetailleerd weergegeven en de huidige omlijning van studiegebied kan reeds volledig op deze kaart teruggevonden worden. Op het perceel aan de oostzijde van het studiegebied staat een kleine bebouwing gekarteerd, maar op de aanduiding van de Zwevezelestraat na, wordt het studiegebied verder omringd door percelen waar geen bebouwingen op werden aangeduid.

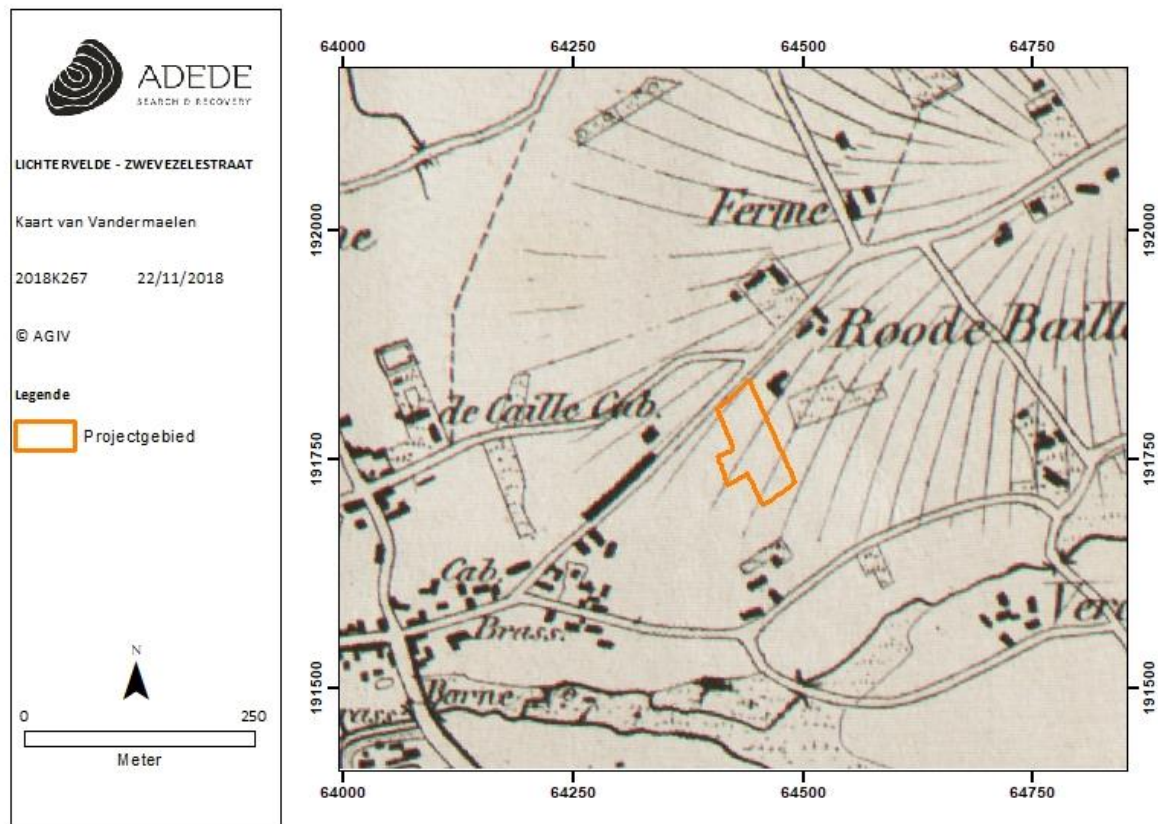

Figuur 16. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.

3.4.2.4 Topografische kaart van Vandermaelen (1846 – 1854)

Philippe Vandermaelen was een autodidact cartograaf die vanwege zijn eerdere verwezenlijkingen op vlak van cartografie vanaf 1831 nauw samenwerkte met de overheid. Aanvankelijk was zijn opdracht het karteren van de grenzen op basis waarvan de onderhandelingen gevoerd werden tussen België en Holland. Hij maakte van zijn bevoorrechte positie bij de overheid gebruik om de hand te leggen op de handgeschreven plannen van de gemeentelijke kadasters en verwierf ook de bestaande driehoeksmetingen. Hij stuurde zijn topografen uit naar de negen provincies om er de nodige opmetingen te doen en publiceerde twee topografische kaarten van België: de kaart op schaal 1:80.000 in 25 folio's – een meesterwerk van de lithografie – was volledig voltooid in 1853, terwijl de 250 folio's van de kaart op schaal 1:20.000 verschenen tussen 1846 en 1854.

Deze kaart duidt enkele hoeves in de buurt van het grondgebied aan, met name 'Ferme Roode Baillie', die meer in de oostelijke richting aan de Zwevezelestraat gelegen was. Ook op deze kaart is een kleine bebouwing aangeduid die aan de oostzijde paalt aan het studiegebied, maar op het studiegebied zelf zijn geen aanduidingen aanwezig.

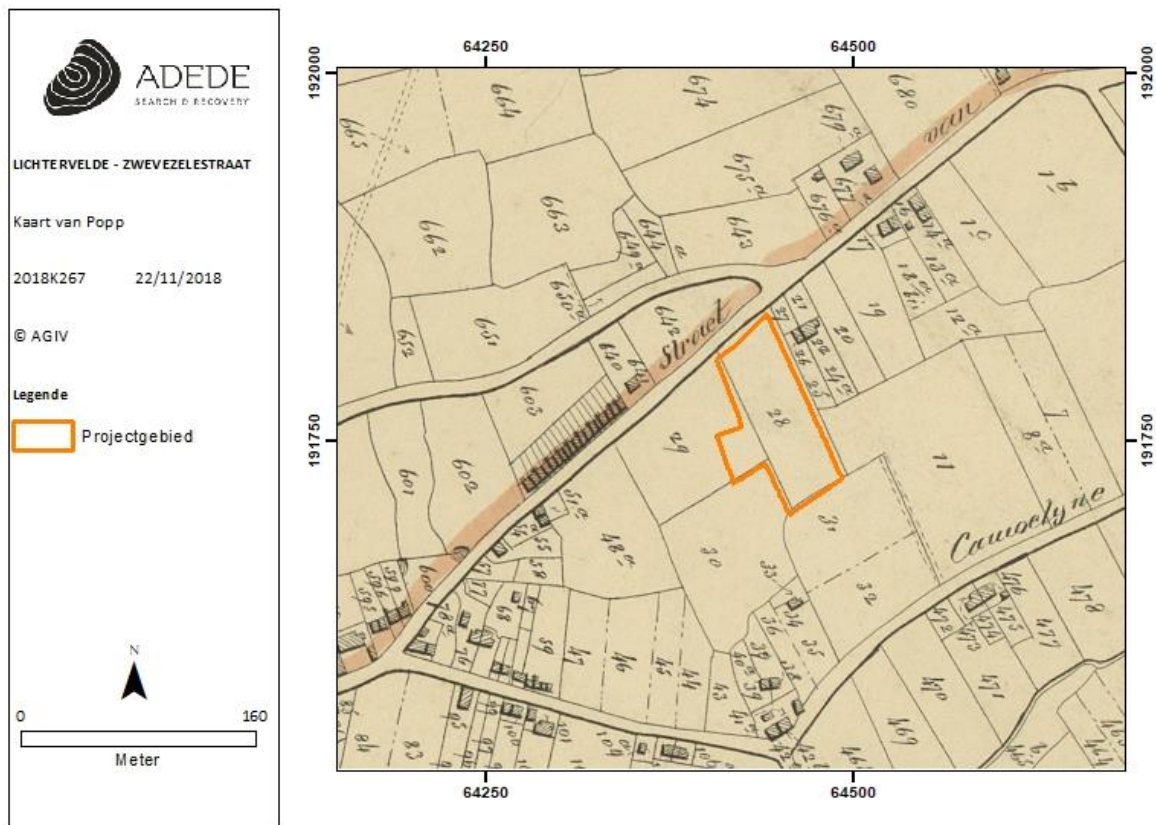

Figuur 17. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.

3.4.2.5 Kaart van Popp (1842 – 1879)

De Popp-kaarten zijn een verzameling kadasterkaarten die in de 19de eeuw werden uitgegeven door de Brugse drukker-uitgever Philippe Chrétien Popp. Deze kaarten waren in feite een gecommmercialiseerde versie van het toenmalige kadaster van België en bevatten dus veel gegevens over perceelsindeling, maar zonder detailwerking.

De Poppkaart geeft eveneens een zeer nauwkeurige begrenzing aan van het perceel dat overeenkomt met het huidige studiegebied. Ook op deze kaart is op het studiegebied geen sprake van bebouwing, terwijl op het naburig perceel wel een kleine bebouwing werd aangeduid.

Figuur 18. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.

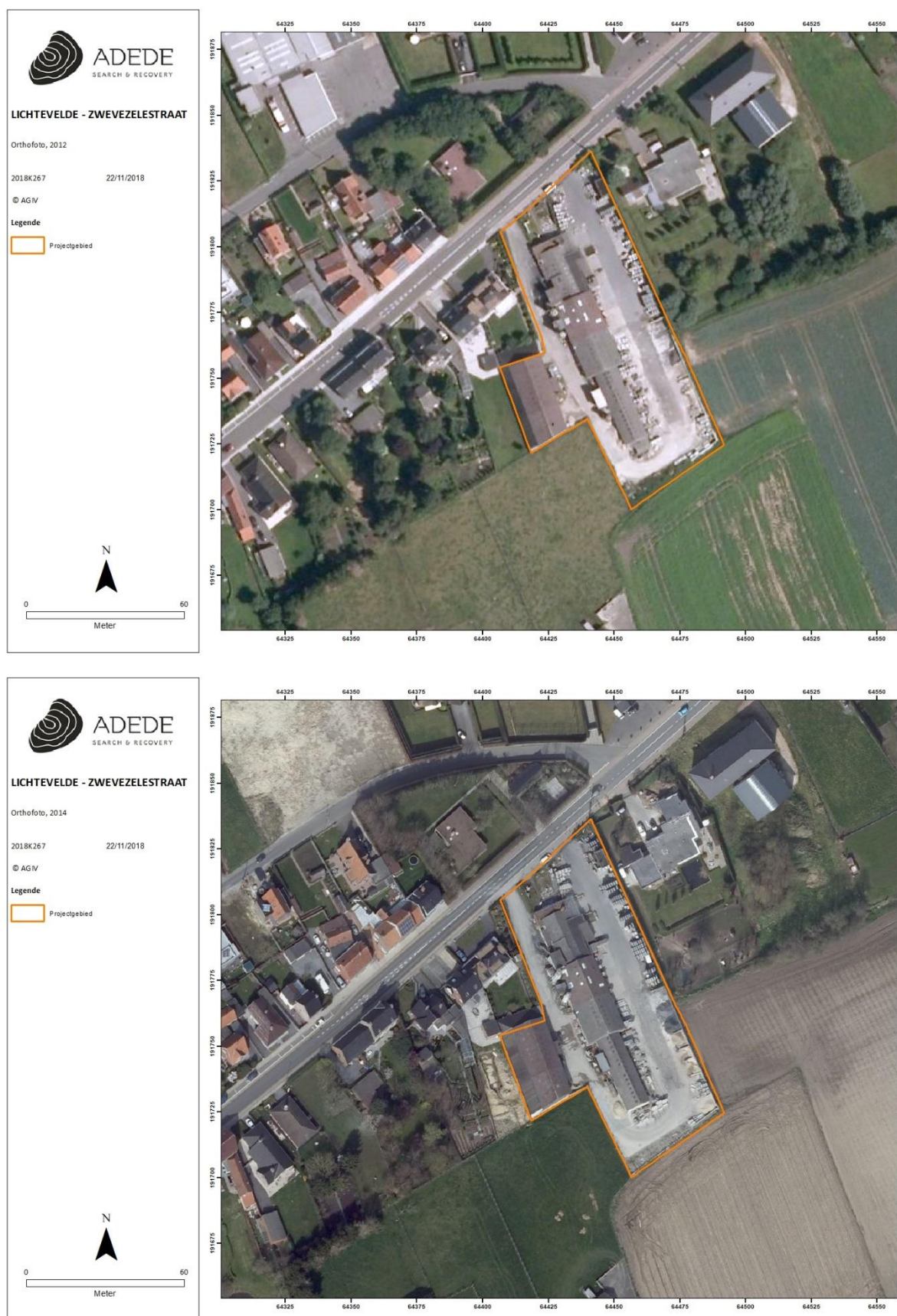
3.3.2.6 Luchtfoto's (vanaf 1971 tot 2017)

Op de luchtfoto van 1971 staan er op het studiegebied geen bebouwingen, noch lijkt er begroeiing aanwezig zoals op de naburige percelen waar duidelijk wel aan akkerbouw gedaan werd. De situatie op deze foto geeft dan ook duidelijk aan dat het studiegebied een braakliggend terrein was.

Op de luchtfoto van 1979-1990 staat er wel over de hele lijn van het perceel van noord naar zuid een gebouw. Op de recentere luchtfoto van 2016 wordt het gebouw duidelijk ontmanteld en op de luchtfoto van 2017 is het studiegebied opnieuw volledig vrij van enige bebouwing.

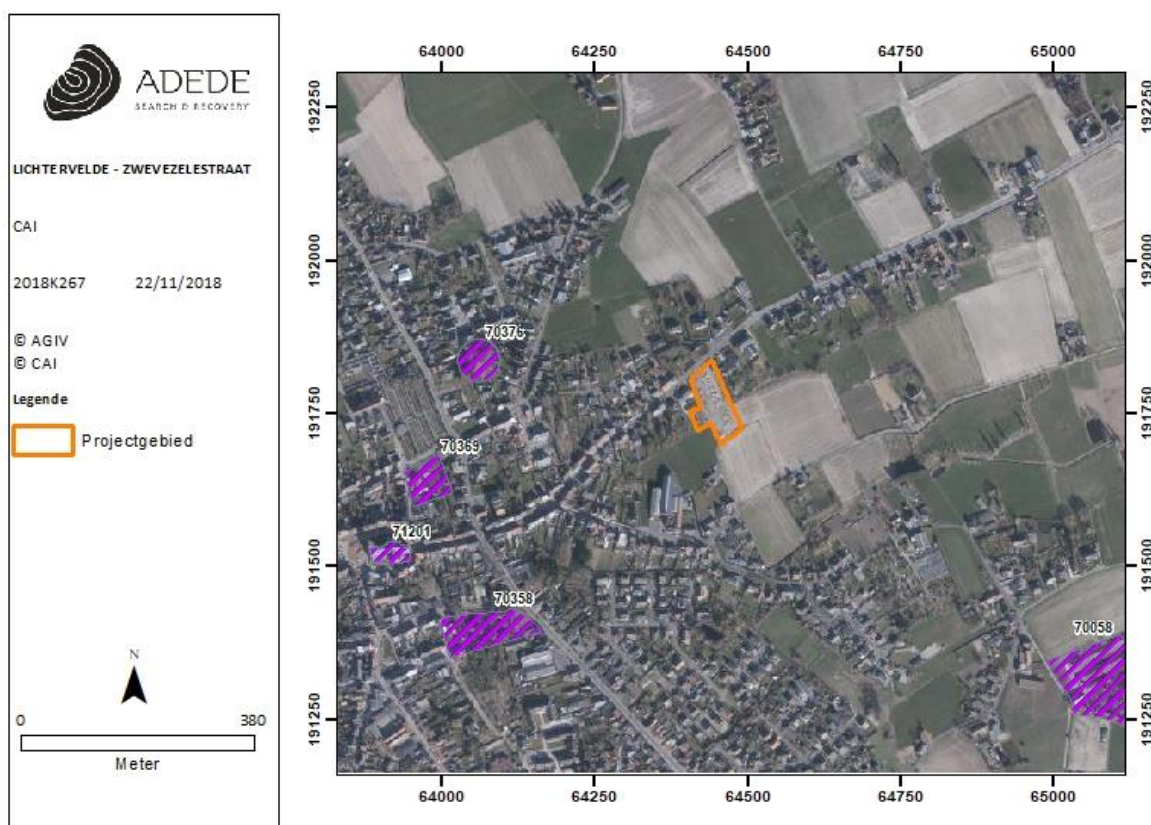

Figuur 19. Luchtfoto's projectgebied.

3.5 Archeologische situering van het projectgebied

Het studiegebied zelf ligt niet op een CAI locatie maar in de directe omgeving zijn er wel enkele CAI locaties aanwezig. In onderstaande tabel zijn alle CAI locaties beschreven die zich in een straal van ongeveer 1 km van het studiegebied bevinden:

Figuur 20. Archeologische verwachting binnen projectgebied.

3.5.1 Archeologienota's in de omgeving

3.5.1.1 Archeologienota's in de omgeving

ID 8515

Naar aanleiding van geplande werken aan de Koolskampstraat te Lichtervelde werd een archeologienota opgesteld door Ruben Willaert waarbij echter geen verdere onderzoeksdaden

werden aanbevolen. Verder archeologisch onderzoek zou niet leiden tot enige wezenlijke kenniswinst⁴.

ID 4364

Naar aanleiding van 44 nieuwbouwwoningen met nutsvoorzieningen aan de Leysafortstraat te Lichtervelde werd de uitvoering van een proefsleuvenonderzoek over het volledige terrein door A&B Archeologie aanbevolen wegens het hoog archeologisch potentieel⁵. De resultaten van dit proefonderzoek zijn echter nog niet beschikbaar.

ID 8782

Naar aanleiding van de bouw van enkele appartementsgebouwen en een ondergrondse parkeergarage op een deels bebouwd terrein aangrenzend aan de markt van Lichtervelde, werd door ABO nv een landschappelijk booronderzoek en proefsleuvenonderzoek geadviseerd en uitgevoerd. Bij de analyse van de landschappelijke boringen werd duidelijk dat er geen *in situ* paleolithische en mesolithische sites aanwezig waren. In tegenstelling tot het hoog kenniswinstpotentieel dat werd verwacht, kwamen slechts enkele relevante archeologische sporen of vondsten aan het licht. De aanwezige bebouwing had het onderzoeksgebied namelijk drastisch verstoord. De enige resten (beerput en uitbraaksporen) die werden aangetroffen, konden in verband worden gebracht met de voorafgaandelijk gesloopte boerenhuizen en brouwerij die volgens cartografische bronnen ten vroegste in de 18de eeuw kunnen gedateerd worden. Enkele aardewerk artefacten werden in het onderste slibpakket aangetroffen en dateerden uit de 17de of 18de eeuw. Oudere sporen of aanwijzingen voor bewoning werden niet aangetroffen. Bodemkundig bleek het onderzoeksgebied te bestaan uit een zandlemige bodem met slechts her en der nog de beperkte aanwezigheid van een verbrokkelde humus B-horizont bovenop de C-horizont⁶.

3.5.1.2 CAI-indicatoren in de omgeving

⁴ W. Van Goidsenhoven, 2018, Koolkampstraat (Lichtervelde, West-Vlaanderen) projectcode: 2018H173 augustus 2018. Archeologienota bureauonderzoek (fase 0). Deel 2: programma van maatregelen. P. 8.

⁵ B. Acke & M. Bracke, Archeologienota Lichtervelde Leysafortstraat Programma van Maatregelen 2017-031 4-8-2017, 2017, p. 7.

⁶ P. Pype, I. Jansen, M. Praet ² J. Coenaerts, Archeologische evaluatie van het bodemarchief langs de Marktplaats 7 te Lichtervelde, ABO archeologische rapporten 354, 2018, p. 65.

CAI-melding	Locatie	Datering	Beschrijving
70376	Ca. 400m Ten westen	Late middeleeuwen	een site met een walgracht, ook terug te vinden op de kaart van Popp (1842-1879) ⁷
70369	Ca. 500m Ten westen	Late Middeleeuwen	Site met walgracht
		Nieuwe tijd	Onderkelderd dubbelhuis, doet dienst als pastoriehuis van de Sint-Jacob-de-Meerdereparochie. Eerste vermelding in 1706, gekarteerd op Ferrariskaart (1771-1778) ⁸
71201	Ca. 600m Ten westen	de steentijd	Lithische vondst: vuurstenen en de kaak van een wolfshond
		Late Middeleeuwen	Romaanse Kerk
		Nieuwe Tijden	Barokke Kerk met Romaanse kerktoren
		Nieuwste Tijden	Kruisbasiliek vervangt de barokke kerk, maar de kerk heeft wel een uniek Romaans doopvont daterend uit de 1 ^e helft van de 12 ^e eeuw. ⁹
70358	Ca. 400 meter Ten Zuidwesten	Late Middeleeuwen	Site met walgracht, , ook terug te vinden op de kaart van Popp (1842-1879) ¹⁰

⁷ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/70376>

⁸ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/70369>

⁹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/71201>

¹⁰ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/70358>

70058	Ca. 700 meter Ten Zuidoosten	Romeinse Tijd	Opgravingen in 1911
		Late Middeleeuwen	Site met walgracht, terug te vinden op de kaart van Popp (1842-1879) ¹¹
157740	Ca. 800 meter Ten Noordoosten	Onbepaald	Via luchtfotografie is een circulaire structuur te zien die zou kunnen wijzen op een grafheuvel ¹²
155544	Ca. 1 km Ten noordoosten	Middeleeuwen	Losse vondst: rood wapenschild met zilverkleurige keper beladen met 5 "inkepingen" (waarschijnlijk van Gistel), twee "gebogen armen" ontspruiten aan de linkerkant van het schild en zijn ongelijk afgebroken ¹³
70368	Ca. 900 meter Ten noordoosten	Late Middeleeuwen	Site met walgracht, , ook terug te vinden op de kaart van Popp (1842-1879) ¹⁴

¹¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/70058>

¹² <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/154740>

¹³ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/155544>

¹⁴ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/70386>

4 Besluit

4.1 Besluit gespecialiseerd publiek

- *Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied?*

Op basis van het beschikbare en geraadpleegde bronnenmateriaal kon binnen het bureauonderzoek de aan- of afwezigheid van een archeologische site of relevante archeologische overblijfselen binnen de contouren van het projectgebied niet met zekerheid worden aangetoond. Wel is het mogelijk een archeologische verwachting naar voor te schuiven teneinde een antwoord te kunnen bieden op de gestelde onderzoeksvragen.

Aanwijzingen voor menselijke aanwezigheid tijdens de prehistorische periodes werden geleverd door luchtfotografisch onderzoek ten noorden van Lichtervelde. Indicatoren toonden de vermoedelijke aanleg van een ruim aantal Bronstijd grafheuvels. De CAI maakt hier melding van en plaatst een mogelijke grafheuvel op zo'n 800m ten noordoosten van het onderzoeksgebied. De inventaris meldt tevens een lithische vondst tijdens het onderzoek van de kerk (600 m ten westen van het onderzoeksgebied). Het betreft vuurstenen en de kaak van een wolfshond.

De Romeinse periode wordt vertegenwoordigd door een niet nader bepaalde vondst, gedaan tijdens een opgraving in 1911 op zo'n 700 m ten zuidoosten van het onderzoeksgebied.

Een losse vondst één kilometer ten noordoosten van het onderzoeksgebied kreeg de ruime datering 'middeleeuwen'. Kronieken daterend uit de Karolingische periode vermelden de bouw van een burcht in de Neerstraat (centrum). Een mechanische prospectie in de Stegelstraat leverde archeologische aanwijzingen voor de aanwezigheid van een 12de-13de eeuwse woonerf. Langsheen de Zwevezelestraat zou zich tijdens de 12de eeuw tevens een omwald kasteel hebben bevonden met de naam 't hof van Heernvelde.

De CAI-waarden in de omgeving van het projectgebied leveren echter een beeld waar de nadruk op de Late Middeleeuwen en de Nieuwe Tijden ligt. De eerstgenoemde betreft de aanwezigheid van een sites met walgracht en de kerk, de laatstgenoemde verwijst naar diezelfde kerk en een pastoriehuis. Hierbij moet de opmerking worden gegeven dat van de vijf vermelde sites met walgracht, de CAI zich in vier van de gevallen op de cartografische bronnen baseert en dus niet op reeds geleverd archeologisch onderzoek.

Aan de hand van de geraadpleegde cartografische bronnen – die voornamelijk de 18de en de 19de eeuw visualiseren – kan worden vastgesteld dat het projectgebied in een vrij landelijke omgeving gelegen is. Op geen enkele cartografische bron is bebouwing geattesteerd, met uitzondering van een kleine overlapping betreffende driedelige bebouwing op de Ferrariskaart. Deze aanwezigheid valt naar alle waarschijnlijkheid aan een onnauwkeurigheid te wijten. Bebouwing op het onderzoeksgebied wordt een eerste maal met zekerheid vastgesteld op een luchtfoto daterend van 1979 tot 1990 waar over de hele noordzuid-perceelslijn een constructie te zien is. Een meer recente luchtfoto daterend van 2016 toont de ontmanteling van ditzelfde gebouw. Een jaar later was het onderzoeksgebied opnieuw volledig vrij van bebouwing.

De ruime omgeving bestaat voornamelijk uit akkers en velden. De bewoning is voornamelijk gelegen langsheen de belangrijkste straten (lintbebouwing). Heden is het onderzoeksgebied een braakliggend perceel zonder bebouwing, noch begroeiing maar bevat nog een verhard gedeelte langsheen de oostelijke zijde.

De bodemtypekaart van Vlaanderen toont aan dat het projectgebied zich bevindt op de overgang van de zandstreek naar de zandleemstreek. Het overgrote deel van het projectgebied bestaat uit type OB of kunstmatige gronden waar het originele bodemprofiel door ingrijpen van de mens werd gewijzigd of vernietigd. In de noordoostelijke hoek komt type Sdp voor, gronden zonder of met zwakke profielontwikkeling. In de zuidoostelijke hoek en ook in een beperkt westelijk deel wordt type Scc aangetroffen, het betreft matige droge lemige zandgronden met een iets hoger humusgehalte en een verbrokkelde B-horizont. Een klein gering zuidelijk bodemgedeelte behoort tot het Sdc-type, dit zijn matig natte bodems met eveneens een verbrokkelde textuur B-horizont. De hele zone heeft een lage erosiegevoeligheid.

Het onderzoeksgebied bevindt zich topografisch gezien nagenoeg aan de voet van een hoger gelegen reliëfdeel. De hoogtepunten van dit gedeelte (ca. 38m TAW) bevinden zich ongeveer 650m in noordoostelijke richting. Het projectgebied bevindt zich op zo'n 25m TAW.

Op basis van de gekende bronnen kan men besluiten dat voor het projectgebied een algemene archeologische verwachting naar voor kan worden geschoven. Hierbij kunnen mogelijk archeologische resten met een datering gaande van de Steentijd tot de Nieuwe Tijden voorkomen. Wat betreft prehistorische periodes, levert het projectgebied geen indicaties naar een landschappelijke gunstige ligging, noch naar ideale bewaringsomstandigheden volgens de bodemtypekaart. Bijgevolg is de verwachting naar occupatie uit deze periode eerder laag. De CAI-indicatoren geven aanduidingen voor de eerder overlopen tijdsperiodes. De nadruk komt echter op de laatmiddeleeuwse periode te liggen – met name sites met walgracht. Dit beeld moet echter worden genuanceerd. Het merendeel van deze

laatmiddeleeuwse indicatoren zijn gebaseerd op cartografisch bronmateriaal. Het cartografisch onderzoek vertoonde geen aanwezigheid van bebouwing op het projectgebied voor het merendeel van de 18de en 19de eeuw – de tijdsperiode die door deze bronnen wordt gevisualiseerd. Er lijkt pas veranderingen te komen tijdens de periode 1979-1990. Een luchtfoto toont namelijk de aanwezigheid van een gebouw dat zich uitstrekt over het volledige perceel in noord-zuid richting. In 2016 werd dit gebouw ontmanteld om in het daaropvolgende jaar volledig afwezig te zijn. Hoewel al deze bronnen de aanwezigheid van archeologische gegevens binnen de contouren van het onderzoeksgebied niet lijkt te ondersteunen, moet men er zich steeds van bewust blijven dat de afwezigheid van archeologische bewijzen geen bewijs is van archeologische afwezigheid. Tevens betekent dit dat over de potentiële archeologische kenniswinst die dit onderzoeksgebied kan aanleveren, weinig met zekerheid kan gezegd worden.

- *Zijn er archeologische sites met relevante cultuurhistorische waarde gekend op of in de omgeving van het onderzoeksgebied?*

Binnen de contouren van het projectgebied zijn geen archeologische sites gekend. De CAI-indicatoren en cartografische bronnen bevestigen echter wel de aanwezigheid van archeologische sites in de nabije omgeving. Wanneer deze chronologisch worden doorlopen, bevindt de Steentijdvondsten zich op 600m ten westen van het onderzoeksgebied (kerk van Lichtervelde). Bronstijdgrafheuvels werden ten noorden van Lichtervelde en mogelijk ook 800m ten noordoosten van het projectgebied. Romeinse aanwezigheid werd 700m ten zuidoosten van het onderzoeksgebied aangeduid. Een losse vondst met middeleeuwse daterend werd op 1 km ten noorden van het onderzoeksgebied aangetroffen. Een 12de-eeuws omwald kasteel zou zich dan weer in de Zwevezelestraat bevinden. Een aantal laatmiddeleeuwse sites met walgracht bevinden zich volgens de CAI en cartografische bronnen op zo'n 400 tot 900 m ten westen, zuidwesten en zuidoosten en noordoosten van de terrein. Archeologische sites uit de Nieuwe en Nieuwste Tijden bevinden zich respectievelijk op 500 en 600m ten westen van het onderzoeksgebied.

- *Hoe evolueerde het historisch landgebruik van het onderzoeksgebied?*

Cartografische en luchtfotografische bronnen tonen aan dat het projectgebied hoofdzakelijk als akkerland of braakliggend land werd gebruikt.

- *Hoe evolueerde de historische bebouwing van het onderzoeksgebied?*

De cartografische en luchtfotografische bronnen leverden geen bewijzen op van bewoning – met uitzondering van een driedelige bewoningsstructuur te zien op de Ferrariskaart. Deze laatste is naar alle waarschijnlijkheid te wijten aan een onnauwkeurigheid. Het is wachten op een luchtfoto van 1979-1990 alvorens bebouwing op het perceel te zien is. Een luchtfoto uit 2016 toont echter de ontmanteling van ditzelfde gebouw om in 2017 wederom een braakliggend perceel te verkrijgen.

- *Wat is de potentiële impact van de geplande werken op het cultuurhistorisch archeologisch erfgoed?*

Het onderzoek gebeurt in het kader van een bouwproject. Het perceel zal de inplantingslocatie worden voor een nieuw handelsfiliaal. De huidige bouwplannen voorzien de inplanting van dit winkelcomplex als ook de aanleg van 58 parkeerplaatsen en groenzones. Bijgevolg mag men er van uitgaan dat de geplande werken het potentieel hebben om het aanwezige archeologische erfgoed onherroepelijk te vernielen. De aanzet van de zoelfunderingen zal uitgravingen tot op een diepte van 1,60m vereisen, terwijl de aanzet van de funderingsstroken uitgravingen tot op een diepte van 0,60m zullen vergen. De nodige verhardingen vragen eenzelfde uitgravingsdiepte. Een MS-cabine zal een verstoringsdiepte van 1,20m met zich mee brengen.

4.2 Besluit bureauonderzoek

Het door ADEDE uitgevoerde bureauonderzoek kon niet met zekerheid de aan- of afwezigheid van archeologische sporen ter hoogte van het projectgebied aantonen. Op basis van het geraadpleegde bronnenmateriaal wordt een algemene archeologische verwachting naar voor geschoven waarbij archeologische resten aan het licht kunnen komen daterend van de prehistorische periodes tot de Nieuwe Tijden. De CAI-waarden wijzen op een hogere verwachting voor laatmiddeleeuwse sporen – dit voornamelijk op basis van de cartografische bronnen. Hoewel het bronnenmateriaal – historisch, archeologische en cartografisch – de aanwezigheid van archeologische resten niet lijkt te ondersteunen, sluit dit hun aanwezigheid niet uit. Zoals eerder vermeld is de afwezigheid van archeologische bewijzen geen bewijs van archeologische afwezigheid. Over het verwachte archeologisch kennisvermeerderingspotentieel voor het onderzoeksgebied kan – afgaand op de verworven informatie – weinig met zekerheid worden gezegd. Gezien deze conclusie acht ADEDE verder onderzoek noodzakelijk om tot een gedegen inschatting van het archeologisch potentieel van het terrein te komen.

In eerste instantie dient een landschappelijk bodemonderzoek de opbouw en bewaringstoestand van de bodem in kaart te brengen en de mogelijke aanwezigheid van archeologische niveaus te achterhalen. Hierbij moet echter rekening worden gehouden met de aanwezigheid van een verharde zone die het archeologisch vooronderzoek met uitgesteld traject vraagt. Het landschappelijk bodemonderzoek zal duidelijkheid brengen in het potentieel op kenniswinst. Bij aanwijzingen van bewaarde archeologische niveaus, kan een proefsleuvenonderzoek worden uitgevoerd om mogelijke relevante archeologische sporen binnen het onderzoeksgebied te detecteren.

4.3 Besluit na landschappelijk bodemonderzoek

Op 10 januari 2019 werd door ADEDE bvba een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd op het projectgebied (PCOE 2019A116). Vier van de zes boringen (BP1 – BP4) tonen een bodem met intacte ongeroerde opbouw minstens tot een eind in de B-horizont. BP6 lijkt zwaarder verstoord te zijn, terwijl bij BP5 niet genoeg informatie kon worden verzameld om gefundeerde uitspraken toe te laten. Afgaand op deze resultaten kan worden gesteld dat eventuele archeologische sporen nog steeds aanwezig kunnen zijn in de bodem. Hierop voortbouwend is ADEDE bvba dan ook van mening dat een verderzetting van het archeologische traject zoals voorgesteld na het bureauonderzoek nog steeds noodzakelijk is om tot een meer concrete inschatting te komen van het archeologische potentieel van het onderzoeksgebied.

5 Bibliografie

- <https://www.asfalt.be/>
- <https://geopunt.be>
- <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/121733>
- http://www.ngi.be/Common/ferraris_nl.pdf
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/70376>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/70369>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/71201>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/70358>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/70058>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/154740>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/155544>
- <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/70386>
- W. Van Goidsenhoven, Koolkampstraat (Lichtervelde, West-Vlaanderen) projectcode: 2018H173 augustus 2018. Archeologienota bureauonderzoek (fase 0). Deel 2: programma van maatregelen, 2018. Geraadpleegd via: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/8515>
- B. Acke & M. Bracke, Archeologienota Lichtervelde Leysafortstraat Programma van Maatregelen 2017-031 4-8-2017, 2017. Geraadpleegd via: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/4364>
- P. Pype, I. Jansen, M. Praet ² J. Coenaerts, Archeologische evaluatie van het bodemarchief langs de Marktplaats 7 te Lichtervelde, ABO archeologische rapporten 354, 2018. Geraadpleegd via: <https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/archeologienotas/2726>

6 Lijst van figuren

Figuur 1. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m.	- 16 -
Figuur 2. Situering van het projectgebied op het DHMVII, digitaal terreinmodel 1m (detail).	- 17 -
Figuur 3. Hoogteprofielen van het projectgebied.	- 18 -
Figuur 4. Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart.	- 19 -
Figuur 5. Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart.	- 20 -
Figuur 6. Situering van het projectgebied op de bodemtypekaart.	- 22 -
Figuur 7. Situering van het projectgebied op de potentiële bodemerosiekaart.	- 23 -
Figuur 8. Situering van het projectgebied op de erosiegevoeligheidskaart.	- 24 -
Figuur 9. Situering van het projectgebied op het bodemgebruiksbestand.	- 25 -
Figuur 10. Situering van het projectgebied op het gewestplan.	- 26 -
Figuur 11. Situatieschets onderzoeksterrein.	- 27 -
Figuur 12. boordigrammen.	- 28 -
Figuur 13. boordigrammen.	- 32 -
Figuur 14. Situering van het projectgebied op de kaart van Fricx.	- 35 -
Figuur 15. Situering van het projectgebied op de kaart van Ferraris.	- 36 -
Figuur 16. Situering van het projectgebied op de Atlas der Buurtwegen.	- 38 -
Figuur 17. Situering van het projectgebied op de kaart van Vandermaelen.	- 39 -
Figuur 18. Situering van het projectgebied op de kaart van Popp.	- 40 -
Figuur 19. Luchtfoto's projectgebied.	- 44 -
Figuur 20. Archeologische verwachting binnen projectgebied.	- 45 -